

Το παρακάτω κείμενο είναι βασισμένο στο βιβλίο του αείμνηστου καθηγητή αστρονομίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Δημητρίου Δ. Κωτσάκη. « Το άστρο της Βηθλεέμ».

Ο Σταύρος Πλακίδης και ο Δημήτριος Κωτσάκης στο τηλεσκόπιο "Newall"

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'.

1. Ο Μεγάλος αναμενόμενος

Η ΓΕΝΝΗΣΗ και η παρουσία του Ιησού Χριστού στον κόσμο αποτελεί ένα γεγονός εξαιρετικής σπουδαιότητας και σημασίας. Έγινε το κέντρο της παγκόσμιας ιστορίας. Και αν εμβαθύνουμε περισσότερο στο γεγονός αυτό, θα δούμε ότι η ανθρωπότητα, συνειδητά ή όχι, νοσταλγούσε και ανέμενε μια λύτρωση, μια σωτηρία από κάποιο Μεσσία, απεσταλμένο του Ουρανού. Η έλευση του Ιησού, διαπιστώνει η Ιστορία, αποτελεί βασικό και ουσιώδες ορόσημο: Η Ιστορία της ανθρωπότητας και του πολιτισμού χωρίζεται σε δύο κόσμους: τον προχριστιανικό και τον χριστιανικό, με κεντρικό πρόσωπο και θεμέλιο στο δεύτερο, τη διδασκαλία του σαρκωθέντος Λόγου του Θεού.

Με το γεγονός της Γεννήσεως του Χρίστου συνδέεται στενά και η εμφάνιση αστέρα εξαιρετικού και εντυπωσιακού, ο οποίος προκάλεσε ιδιαίτερος την προσοχή των Μάγων, ώστε να επιχειρήσουν το ταξίδι τους μέχρι τα Ιεροσόλυμα και τη Βηθλεέμ. Από τότε σχεδόν άρχισε να παρουσιάζεται το ζήτημα, ποιος ήταν ο αστέρας εκείνος, πού είδαν οι σοφοί της Ανατολής, να δημιουργείται ένα πρόβλημα κοσμολογικό, αφού η πορεία του πολιτισμού του πλανήτη μας συνδέθηκε με την εμφάνιση ενός εξαιρετικού και περίεργου αστρονομικού φαινομένου, με την λάμψη δηλαδή, ενός παράδοξου αστέρα και με κέντρο τον Σωτήρα του κόσμου.

Ο Ιησούς Χριστός ήταν ο μεγάλος αναμενόμενος του ισραηλιτικού λαού. Χιλιάδες χρόνια πριν δίνεται σαν υπόσχεση του Θεού η αποστολή του Σωτήρος. Σε πολλά χωρία της Παλαιάς Διαθήκης προαναγγέλλεται η έλευση του Μεσσία ώστε ο ισραηλιτικός λαός να τον περιμένει. Καταχωρούμε

μερικά σχετικά κείμενα, πού δίνουν ελπίδες, πολυάριθμες προφητείες και επαγγελίες του Θεού προς τον Αβραάμ, αναφέρουμε όσα ελέχθησαν από τον Ιακώβ το 18ο αιώνα π.Χ., και πού αποτελούν το κύκνειο άσμα του, προς τα παιδιά του, στην Αίγυπτο. Ιδού τα προφητικά λόγια σε ερμηνευτική απόδοση. (Γεν. μθ' 8-10).

«Ιούδα θα σε υμνήσουν οι αδερφοί σου, θα σε αναγνωρίσουν ως αρχηγόν των, τα χέρια σου θα είναι ισχυρά επάνω εις την ράχιν των εχθρών σου. Θα σε προσκυνήσουν ως αρχηγόν των οί απόγονοι του πατρός σου. Λιοντάρι, γέννημα λιονταριού, θα είσ'άι, ' Ιούδα· από εμέ σαν από βλαστόν εφύτρωες συ, άλλο βλαστάρι υιέ μου. Έξηπλώθης και έκοιμήθης σαν λιοντάρι, σαν νεαρό εύρωστο λιοντάρι. Ποιος τολμά να τον πλησιάση καί να τον έξυπνήση; δεν θα λείψη άρχων από την φυλήν ' Ιούδα καί αρχηγός από τους απογόνους του, μέχρις ότου έλθη εκείνος, εις τα χέρια του οποίου απόκεινται αίέξουσiai. Αυτός θα είναι η έλπίς καί η προσμονή των λαών, ο Μεσσίας». «Και αυτός προσδοκία εθνών».

Ο Ιησούς Χριστός, προφητεύει ο Ιακώβ είναι προσδοκία εθνών και λαών.

Και όταν επέστρεψαν οι Ισραηλίτες από την Αίγυπτο - περί τα μέσα του 1500 π.Χ. - ο Βαλαάμ ο μάντης είπε:

«Όμιλεί ο Βαλαάμ, ο υιός του Βεώρ· ομιλεί ό άνθρωπος, ό όποιος ακούει τα λόγια του Θεού, πού κατέχει την άληθινήν γνώσιν από τον Θεόν αυτός πού κατά τον ύπνον του βλέπει οράσεις Θεού καί του οποίου τα μάτια είναι ανοικτά, ώστε να είσδύη εις το μέλλον. Θα τον 'ίδω καί θα τον δείξω τον Μεσαίαν, όχι όμως τώρα. Μακαρίζω αυτόν, αλλά δεν είναι πλησίον. ' Αργότερα θα άνατείλη άοτρον από τους απογόνους του Ιακώβ, θα άναδειχθή άνθρωπος από τον ίσραηλιτι-κόν λαόν καί θα σύντριψη τους αρχηγούς των Μωαβιτών» (Αριθμ. κδ' 15-17).

Ο Προφήτης Μιχαίας, εννιακόσια χρόνια προ Χριστού, προσφωνεί τη Βηθλεέμ και με χαρά προαναγγέλλει το χαρμόσυνο γεγονός: «Και συ Βηθλεέμ ή άλλως λεγομένη και οίκος ' Εφραθά, μικρά είσαι μεταξύ των πόλεων του ' Ιούδα. Δεν έχεις ούτε χίλιους κατοίκους. "Αλλά από σε θα προέλθη εις δόξαν ιδικήν μου ένας άνήρ ό όποιος θα γίνη άρχων του ισραηλιτικού λαού. ' Η αρχή καί η ενέργεια αυτού ξεπερνά την αρχήν των ήμερων της δημιουργίας. Είναι ο Μεσσίας» (Μιχ. ε' 1). Η Βηθλεέμ θα είναι η πόλις πού θα γέννηση τον Λυτρωτήν. «Εκ σου γαρ έξελεύσεται ηγούμενος, όστις ποιμανεί τον λαόν μου του Ισραήλ». (Ματθ. β', 6). ' Η μικρή λοιπόν Βηθλεέμ θα δώσει τον μεγάλο Βασιλιά, τον Μεσσία, ο όποιος θα κυβέρνηση, σαν καλός ποιμένας, τον Ισραηλιτικό λαό.

Την προφητεία αυτή του Μιχαία γνώριζαν καλά οι Εβραίοι της εποχής του Χριστού, όπως φαίνεται από την απάντηση πού έδωσαν οι αρχιερείς και οι γραμματείς στον ' Ηρώδη, όταν αυτός τους ερώτησε πού θα γεννιόταν ο Χριστός. «Εν Βηθλεέμ της ' Ιουδαίας» του είπαν. ' Ασφαλώς θα άνέτρεξαν στην προφητεία του Μιχαία.

Λοιπόν «άνατελεί άστρον εξ Ιακώβ, άναστήσεται άνθρωπος εξ Ισραήλ» «όστις ποιμανεί τον λαόν μου τον Ισραήλ». Αυτός είναι «προσδοκία εθνών». Και πραγματικά υπήρξε η προσδοκία των εθνών.

2. ' Η Προσδοκία των ' Ελλήνων

"Αν ρίξουμε ένα βλέμμα στις παραδόσεις διαφόρων λαών θα διαπιστώσουμε το γεγονός αυτό. "Ότι ήτο «η προσδοκία των εθνών». ΟΙ Έλληνες, οι Αιγύπτιοι, οι Γαλάτες, οι Πέρσες, οι Ινδοί, οι Κινέζοι, οι γηγενείς Αμερικανοί, οι Ευρωπαίοι διατηρούν στις παραδόσεις τους μια τέτοια ελπίδα.

Ο Αισχύλος στην τριλογία του - «Προμηθεύς Πυρφόρος», «Προμηθεύς Δεσμώτης» και «Προμηθεύς Λυόμενος» - παρουσιάζει όλες τις φάσεις του δράματος της ανθρωπότητας στο πρόσωπο του Προμηθέως, πού έβασανίζετο σκληρά, θα είναι ένας απόγονος της παρθένου ' Ιοϋς, ο όποιος θα γεννηθή κατά υπερφυσικό τρόπο. Στο τέλος της τραγωδίας εμφανίζεται ο ' Ερμής, ο όποιος λέγει στον Προμηθέα ότι θα ελευθερωθεί τότε μόνον, όταν κάποιος από τους θεούς τον αντικαταστήσει και πάθη άντ' αυτού, και αυτός θα κατέλθει και στα σκοτεινά βάθη του "Αδου.

Γράφει ο Αισχύλος τα έξης: *«Τοιοῦδε μόχθου τέρμα μη τι προσδοκά πριν αν θεός τις οίαόχορ των σων πόνων φανή, θέληση τ' εις ἀναύγητον μολεῖν "Αδην, κνεφαία τ' ἀμφί Ταρτάρου βάθη».*

(Αισχύλου, Προμηθεύς Δεσμώτης, στ. 1026-1029). Καί η ερμηνεία:

«Καί μην προσμένεις στο μαρτύριο αυτό σου τέλος,
πρί να βρεθή κανείς θεός, πού θα θέληση
να πάρη επάνω του τα πάθια σου καί πάει
στοῦ ἀφεγγου τ' "Αδη τ' άραχλα βαθειά σκοτάδια».

(Μεταφ. Ίωάν. Γρυπάρη).

Πολύ επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζει ο διάλογος του Σωκράτη με τον Αλκιβιάδη. Ο Σωκράτης κάνει λόγο για κάποιο θρησκευτικό παιδαγωγό πού θα έλθει και θα διδάξει τους ανθρώπους περί των καθηκόντων τους αναμεταξύ τους και προς τους θεούς. Πείθει τον μαθητή του για την έλευση του παιδαγωγού, πού θα έχει μεγάλη αποστολή. Και ο Αλκιβιάδης φλεγόμενος από το πόθο της ελεύσεως έρωτα: Πότε θα έλθει και ποιος θα είναι αυτός ο παιδαγωγός; «Πότε οῦν παρέσται ό χρόνος ούτος, ω Σώκρατες; καί τίς ό παιδεύων; ήδιοντα γαρ αν μοι δοκώ ιδεῖν τον άνθρωπον τούτον τίς εστίν».

Συνεχίζεται ο διάλογος με πολύ ενδιαφέρον, και ο Σωκράτης τονίζει ότι ο παιδαγωγός εκείνος ενδιαφέρεται εξαιρετικά για τον άνθρωπο. Και προσθέτει: «θεοῖς δε... πάντα τα νομιζόμενα δώσομεν, όταν εκείνην την ήμέραν έλθοῦσαν ἰδω."Ηξει δ' ου δια μακρού τούτων θελότων». Ο Αλκιβιάδης διατρανώνει τον πόθο του να τον γνωρίσει και το συμπέρασμα της συζητήσεως είναι ότι εκείνος: «Δεν θ' άργήση να έλθη». ("Ηξει δ' ου δια μακρού).

Αξίζει να αναφέρουμε εκείνο, το όποιο τόνισε ο Σωκράτης στην απολογία του, διότι αισθανόταν εσωτερικά το καθήκον να αφυπνίσει ηθικά τους Αθηναίους. Είχε τη συναίσθηση ότι

αποστολή του ήταν να κινήσει τους Αθηναίους σε μια πνευματική αφύπνιση, ενώ εκείνοι τον καταδίκασαν σε θάνατο. Και παραμένει πράγματι, ιστορική, εξαιρετικά ουσιαστική και βασική, η φράση του Σωκράτη: «Καθεύδοντες διατελείτε αν, ει μη τίνα άλλον ο Θεός υμῖν ἐπιπέμῃ κηδόμενος υμῶν» (Πλάτωνος: ' Απολογία Σωκράτους 31 Α).

Ήταν ένα έντονο και ζωηρό σάλπισμα, για να ζυπνήσουν οι Αθηναίοι από τον πνευματικό λήθαργο.

3. Ρωμαίοι και έθνη.

'Αλλά και Ρωμαίοι συγγραφείς εκφράζονται με ανάλογο τρόπο. Επί της εποχής του Κικέρωνα (106-43 π.Χ.) κυκλοφορούσαν σιβυλλικοί χρησμοί, πού σχετίζονταν με την αναμονή «αθανάτου βασιλέως». Θα έλθει «αγνός άναξ» πού θα κράτη τα σκήπτρα όλης της γης. Λέγει ο χρησμός:

«Αυτόρ έπί Ρώμη καί Αιγύπτου βασιλεύσει, εις εν ιθύνουσα, τότε δη βασιλεία μεγίστη αθανάτου βασιλῆος έπ' ανθρώποισι φανεῖται. "Ηξει δ' αγνός άναξ, πάσης γης σκήπτρα κρατήσων εις αιώνας πάντας έπειγομένοιο χρόνοιο». (Oracula Sibyllina Lisperiae 1852, Σιβ. χρησ. Λόγος Γ' 46-50).

Ο Κικέρων, ο μεγαλύτερος των ρητόρων της Ρώμης, έχοντας υπόψη του τους στίχους αυτούς, διερωτάται: «in quem hominem, et in quod tempus est;» (σε ποιόν άνθρωπο και σε ποιόν χρόνο αναφέρεται;) [De Divinatione 1, II, LIV]. Με τις λέξεις και φράσεις αυτές διερωτάται ο Κικέρων ποιος θα είναι τούτος ο άναξ, πού ο χρησμός τον αποκαλεί αγνό, και σε ποιο χρόνο θα εμφανιστεί; Το άξιο ιδιαίτερας σημειώσεως είναι ότι οι επόμενοι σιβυλλικοί στίχοι ομιλούν για τον αστέρα, πού θα φανεί, όταν έλθει κρυφά εκείνος, ο λόγος του Υψίστου, ο όποιος θα φέρει σάρκα όμοια με την των θνητών. Ιδού οι σχετικοί στίχοι:

«Αλλ' οπóταν αστήρ πανείκελος ήελίοιο λαμπρός απ' ούρανóθεν προφανή ενί ήμασι μέσσοις, και τότε δη κρύφιος ήξει Λόγος ύψίστοιο, σαρκοφέρων, θνητοῖσιν όμοῖον αλλά συν αύτω αυξήσει το κράτος της Ρώμης, κλεινών τε Λατίων,

Ειρήνη δ' έσται, πολέμων δ' άναπαύσεται "Αρης».

(Egloga IV).

Και οι ακόλουθοι στίχοι του Βιργιλίου (70-19 π.Χ. μπορούν να θεωρηθούν ως χρησμολόγοι. Τους παραθέτουμε σε μετάφραση: «"Ηδη νέος γόνος εκ του υψηλού ουρανού πέμπεται, άρτι /ενωμένου παιδός, δια του οποίου η σιδηρά γενεά πρώτον λήγει, και δι' όλον τον κόσμο άνίσταται χρυσή γενεά, σύμπραττε (ευνοεί), ώ αγνή Είλέχθια (το παιδίον τούτο).

Τέλος στον Σουίδα αναφέρεται ότι ο Αύγουστος Καίσαρας, αφού προσέφερε θυσία, ερώτησε το Μαντείο των Δελφών ποιος επρόκειτο να βασιλεύσει έπειτα από αυτόν, και η Πυθία έδωσε την έξης

απάντηση:

«Παις *Εβραίος κέλεται με θεοῖς μακόρεσιν ανάσσων, τον δε δόμον προλιπεῖν, καί αἶδην* αὐθις εἰκέσθαι. Λοιπόν ἀπιθι σιγών εκ βωμών ημετέρων».

«Καί ἐξελθόν εκ του μαντείου ο Αύγουστος, ἔστησεν εν τω Καπιτωλίω βωμόν, εν ᾧ ἐπέγραψε Ρωμαϊκοῖς γράμμασιν ο βωμός οὔτος ἐστί του πρωτογόνου θεοῦ».

Ο Ρωμαῖος ιστορικός Τάκιτος (55-120 μ.Χ.) γράφει σχετικῶς ὅτι: «ἀπαντες ἦσαν πεπεισμένοι εις την πίστιν αρχαίων προφητῶν, ὅτι η Ανατολή θα υπερίσχυση καί ὅτι σύντομα ἐμελλον να ἴδουν ἐξερχόμενους εκ της ' Ιουδαίας τους μέλλοντας να ποιμάνουν την οἴκουμένην». Καί ο Σουετώνιος (69-125 μ.Χ.), Ρωμαῖος καί αὐτός ιστορικός, εκφράζει ἀνάλογη γνώμη - την αρχαία καί σταθερή πεποίθηση ὅτι ο Θεός προορίζει την Ιουδαία ως χώρα, ἀπό την οποία θα προέλθουν αὐτοί πού θα κυβερνήσουν την οικουμένη. Ἀκόμη ο Σουετώνιος αναφέρει ὅτι ἐπὶ αυτοκράτορας Αυγούστου - ἐπὶ του οποίου γεννήθηκε ο Χριστός - ἐγένε δημόσιο θαῦμα, πού ἀνήγγειλε ὅτι η φύση εγκυμονούσε μεγάλο πρόσωπο το ὅποιο θα γινόταν ο βασιλεύς των Ρωμαίων. Στη συνέχεια ρώτησαν το Μαντεῖο των Δελφῶν καί αὐτό ἀπάντησε ὅτι θα ἔλθει κάποιος, θα γεννηθεῖ ἄνθρωπος χωρίς να φθαρεῖ η παρθενία της μητρός, πού θα λύση τη φθορά των ἀνθρώπων ἀπό τα αθεράπευτα πάθη, καί «αὐτόν θα τον φθονήσει ἀπίστος λαός καί θα κρεμαστή ως κακούργος ἄξιος θανάτου».

Διάφοροι συγγραφεῖς καί ερευνητές πού ασχολήθηκαν ἰδιαίτερος με τους μύθους καί τις μυθολογίες των διαφόρων λαῶν της Ανατολῆς διέκριναν μεταξύ τούτων ὀρισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα σχετικά με την ἔλευση στον κόσμο ενός μεσίτη η δικαστοῦ μεταξύ ἀνθρώπων καί Θεοῦ. Μία γενική διαπίστωση εἶναι «ὅτι εις τὰς παραδόσεις των διαφόρων λαῶν της Ἀσίας ὑπάρχει η πίστη περὶ «ἐλευσομένου τινός Μεγάλου Μεσίτου, τελικού Δικαστοῦ, μέλλοντος Σωτήρος Βασιλέως Θεοῦ, κατα-κτητοῦ καί νομοθέτου, ὅστις ἤθελεν ἐπαναφέρει τον χρυσοῦν αἰῶνα ἐπὶ της γης καί σώσει τους ἀνθρώπους ἀπό του Κακοῦ».

Στην Κίνα «ο διδάσκαλος (Κομφούκιος - 6ος αἰών π.Χ.) εἶπε: εἰάν ἤρχετο εις *θεόπεμπος* βασιλεύς θα ἐπετυγχάνετο ἐπὶ μίαν γενεά η επιστροφή των ἀνθρώπων εις το Ἀγαθόν». Προβάλλεται ἀπό την Κινεζική Γραμματεία συνολική εικόνα περὶ του νοσταλγούμενου καί προσδωκόμενου Θεανθρώπου, περὶ της Προσωπικότητος καί του ἔργου του. Παρόμοιες δοξασίες συναντοῦμε στη Βαβυλωνία, στους λαούς των Ἀρίων, τους Ἰνδοῦς κλπ. - ὅπως αναφέρει ο καθηγητής Λ. Φιλιππίδης.

Πανάρχαιες δηλαδή προφητείες κυκλοφορούσαν ἀνάμεσα στα προχριστιανικά ἔθνη. Ἦσαν ἐκεῖνες, πού εἶχε πει ο Θεός μετὰ την πτώση στους πρώτους ἀνθρώπους, στον Ἀδάμ καί την Εὐα καί κατόπιν στο Νῶε. Ο Νῶε τις παρέδωσε στα τρία παιδιά του καί ἐκεῖνα στα δικά τους παιδιά, αὐτά στους ἀπογόνους τους, στους τρεις μεγάλους κλάδους των λαῶν της γης. Το σημιτικό, το χαμιτικό καί τον ἰνδοευρωπαϊκό. Στους διαφόρους λοιπόν λαούς βρίσκουμε, ἀλλοιωμένες φυσικά σε πολλά σημεία, τις προφητείες για τον ἐρχομό του Σωτήρος του κόσμου. Περίμεναν ἓνα θεῖο Λυτρωτή πού θα γεννιόταν εκ Παρθένου, καί αὐτός, θα ἔφερνε την ἀληθινὴ χαρὰ στον κουρασμένο καί νοσταλγούντα τη σωτηρία του ἀνθρώπου.

4. Η έλευση του Σωτήρος

Ο ποιητής Γ. Βερίτης εκφράζει με το δικό του τρόπο τον πανανθρώπινο πόθο για τον ερχομό του Σωτήρος στο ποίημα του: *Δεύτε ιδωμεν πιστοί!!*

*"Ω συ μεγάλη Αναμενόμενη
του δύστυχου πεσμένου ανθρώπου!
Για Σε ψαλμοί κι' ωδές και σίβυλλες,
για σένα οι θρύλοι κάθε τόπου.*

*Για Σε ό Δαβίδ τη λύρα ανάκρουσε,
κι' ο μεγαλόπνοος Ησαΐας,
πού διασκελίζοντας τα σύνορα
της Ιουδαίας και της Ασίας,
στης γης τα πέρατα το κήρυξε,
πώς θείο Παιδί για μας εδόθη,
π' όλοι θα βρουν σ' Αυτό την πλήρωση
οι πανανθρώπινοι μας πόθοι.*

*Τον ερχομό Σου, ώ! πώς τον πρόσμενε
του βράχου ό τραγικός Δεσμώτης,
όσο τα σπλάγχνα τ' όρνιο εσπάραζε
της αδαπάνητης του νιότης!*

*Κι ήρθες! Δεν ήρθες μ' αστροπέλεκα
και με βροντές και καταιγίδα.
Ήρθες σαν αύρα, σαν πνοή, σαν φως,
σαν ορθρινή δροσοσταλίδα.*

*Ήρθες! Μπροστά σου γονατίζουμε
-Μάγοι φτασμένοι από τα ξένα,
και ταπεινά σε χαιρετίζουμε
τον λατρευτό μας και τον Ένα.*

5. Ιστορία και χρόνος

Πολλά ιστορικά γεγονότα, πραγματικά και αναμφισβήτητα, καταγράφηκαν από διάφορους ιστοριογράφους συχνά με πολλές λεπτομέρειες, χωρίς όμως να καθορισθούν αυτά χρονολογικά με τέτοια ακρίβεια, ώστε ό μελετητής και ερευνητής, να πληροφορείται επακριβώς πότε συνέβησαν. Δεν καθορίζουν οι ιστοριογράφοι με ακρίβεια τη χρονολογία, κατά την οποία συνέβησαν τα γεγονότα αυτά. Οι λόγοι αυτής της παραλείψεως είναι ποικίλοι: "Έλλειψη ακριβούς χρονολογικού συστήματος κατά το μακρινό παρελθόν, δυσχέρεια γενικότερα στη χρήση χρονολογικών συστημάτων, θεώρηση του εν λόγω γεγονότος ως πολύ γνωστού μεταξύ των συγχρόνων, ώστε να θεωρείται περιττός ο πληρέστερος χρονολογικός του καθορισμός κλπ.

Σε άλλες περιπτώσεις αναφέρονται πολλά γεγονότα σε συνδυασμό με το έτος της ηγεμονίας διαφόρων αυτοκρατόρων και βασιλέων, οπότε πρέπει να βρεθεί η περίοδος κατά την οποία έζησε και κυβέρνησε ο (ορισμένος ηγεμόνας. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η εξιστόρηση του ευαγγελιστή Λουκά για το πότε άρχισε ο Ιωάννης ο Πρόδρομος «κηρύσσειν βάπτισμα μετανοίας». Γράφει (Λουκ. β' γ' 1-3): «Εν έτει δε πεντεκαιδεκάτω της ηγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ηγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου της Ιουδαίας... έπ' άρχιερέως "Αννα και Καϊάφα, έγένετο ρήμα Θεού επί Ιωάννην τον Ζαχαρίου υιόν...». Οι διάφοροι μελετητές της ιστορίας, όταν ερευνούν τέτοια γεγονότα, πού δεν καθορίζονται χρονολογικά με ακρίβεια, αναζητούν άλλα βοηθητικά συμβάντα για να τα συσχετίσουν μεταξύ τους και να συμπεράνουν, όσο είναι δυνατόν ακριβώς, τη χρονολογία, κατά την οποία έγιναν. Συχνά καταφεύγουν σε (ορισμένα σπουδαία συμβάντα - πολέμους, επαναστάσεις κ.λπ. - και προσπαθούν να τα συσχετίσουν, ώστε να καθορίσουν χρονολογικά τα γεγονότα, πού ερευνούν.

Σημειώνουμε μερικά παραδείγματα καθορισμού τέτοιων ιστορικών γεγονότων με τη βοήθεια εντυπωσιακών αστρονομικών φαινομένων. Ο Θαλής ο Μιλήσιος (640-546 π.Χ.), ένας από τους επτά σοφούς της αρχαίας Ελλάδος, προανήγγειλε την ολική έκλειψη του ' Ηλίου της 28ης Μαΐου του 585 π.Χ. και χάρις στην επαλήθευση της έπαυσε ο πόλεμος μεταξύ Λυδών και Μήδων. ' Εξ άλλου από τη χρονολογία της εκλείψεως της σελήνης, την 27η Αυγούστου του 413 π.Χ., πού θεωρήθηκε από τον ' Αθηναίο στρατηγό Νικία ως κακός οϊωνός, μπορούμε να καθορίσουμε χρονολογικά την αποτυχία της εκστρατείας των Αθηναίων στη Σικελία κατά την δευτέρα περίοδο του Πελοποννησιακού πολέμου.

Εξ άλλου έχουμε και αστρονομικά φαινόμενα με περιοδικό χαρακτήρα, πού επαναλαμβάνονται, δηλαδή, κατά κανονικά χρονικά διαστήματα, αυστηρά καθορισμένα, όπως είναι οι εκλείψεις ήλιου και σελήνης, η συνοδός δύο ή περισσοτέρων πλανητών, η εμφάνιση (ορισμένων κομητών κλπ.). ' Επομένως ο χρόνος, κατά τον όποιο συνέβη στο παρελθόν ένα τέτοιο γεγονός, είναι δυνατόν να υπολογισθεί στη βάση των φυσικών νόμων πού κυβερνούν το Σύμπαν. Κατά συνέπεια μπορούμε να καθορίσουμε ορισμένα κοινωνικά ή κοσμικά γεγονότα, πού συνδέονται με τέτοια αστρονομικά φαινόμενα.

6. Το άστρο και οι Μάγοι.

Το γεγονός της γεννήσεως του ' Ιησού Χρίστου

Σχ. 1 Οι Μάγοι και το αστέρι.

συνδέεται με την εμφάνιση αστέρος, τον οποίο είδαν οι Μάγοι στην ' Ανατολή (σχ. 1) και ήλθαν να προσκυνήσουν τον τεχθέντα βασιλέα. Οι Μάγοι, όπως γράφει ο ' Ηρόδοτος, αποτελούσαν τάξη ή φυλή των Μήδων, από την οποία προέρχονταν οι ιερείς και οι ασχολούμενοι με τους αστέρες. Από τους Μήδους οι Μάγοι ήλθαν και στην Περσία. Μάγοι λέγονταν στους Βαβυλώνιους και οι σοφοί ιερείς του Βάαλ, οι οποίοι από το ναό του θεού τούτου παρατηρούσαν τους αστέρες και προσπαθούσαν να διαγνώσουν το μέλλον και τις τύχες των ανθρώπων.

Οι Μάγοι, λοιπόν, ήταν διδάσκαλοι και σοφοί, ανήκαν στην τάξη των Ιερέων και καλλιεργούσαν την αστρολογία. ' Η αστρολογία ήταν τότε όπως και σήμερα ψευδελπιστήμη, η οποία παραδέχεται την επίδραση των σχημάτων ομάδων αστέρων των αντικειμένων ή προσώπων πού μοιάζουν με τους αστερισμούς και των θέσεων στον ουρανό, του ήλιου, της σελήνης και των πλανητών (σχ. 2) στη ζωή του ανθρώπουⁱ. Είναι ουσιαστικά μία πρωτόγονη θρησκεία πού έχει την καταγωγή της από τους αρχαίους Βαβυλώνιους. Οι Μάγοι ασχολούνταν με την αστρολογία πού ήταν ανάμικτη με την αστρονομία και από τις αστρονομικές παρατηρήσεις έβγαζαν συμπέρασμα για το μέλλον των ανθρώπων. Η αστρονομία όμως αναπτύχθηκε και διαμορφώθηκε σαν ανεξάρτητη, πραγματική επιστήμη, στην αρχαία Ελλάδα - 6ο έως 2ο αιώνα π.Χ., - πού μελετούσε τους αστέρες, για να βρει τους νόμους πού τους κυβερνούν. Και εύρισκε - νόμους παγκόσμιους πού κυβερνούν το μεγαλειώδες Σύμπανⁱⁱ.

' Η εμφάνιση, λοιπόν, του άστρου στην Ανατολή υπήρξε η αφορμή να ξεκινήσουν οι σοφοί Μάγοι για το μακρινό ταξίδι στην Παλαιστίνη με σκοπό να προσκυνήσουν τον τεχθέντα Βασιλέα. 'Αλλά τι ήταν το άστρο της Βηθλεέμ; Ήταν πραγματικός αστέρας, πού έλαμπε στον ουρανό και εντυπωσίασε τους Μάγους; Πότε εμφανίσθηκε και ποια άλλα στοιχεία γνωρίζουμε γι' αυτό;

ⁱ Βλέπε: Δ. Κωτσάκη: Αστρονομία και Αστρολογία στο Βυζάντιο, Αθήναι 1983.

ⁱⁱ Βλέπε: Δ. Κωτσάκη: Το φυσικό κοσμολογικό της κλασικής ' Ελλάδος, ' Αθήναι 1984.

Σχ. 2 Ο "Ήλιος (διαμέτρου 1.400 km - μεγάλος κύκλος) και οι πλανήτες: 'Ερμής (διαμ. 4.868 km), η Αφροδίτη (διαμ. 12.112 km), η Γη (διαμ. 12.756 km), ο "Αρης (διαμ. 6.788 km), ο Ζευς (διαμ. 142.000 km), ο Κρόνος (διαμ. 120.000 km), ο Ουρανός (διαμ- 48.000 km), ο Ποσειδών (διαμ. 49.500 km) και ο Πλούτων (διαμ. 5.800 km).

Οι μεγάλοι πλανήτες Ποσειδών και Ουρανός έχουν διαμέτρους 3,5 και 3,8 φορές μεγαλύτερες από τη γήινη, ο Κρόνος 9,5 φορές και 11,2 ο Ζευς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'.

Αστρονομικά στοιχεία για τον αστέρα και απίθανες εκδοχές

1. Δεδομένα και διαπιστώσεις.

Για τον αστέρα των Μάγων έχουμε στην πραγματικότητα μια μόνο αυθεντική πληροφορία, του Ευαγγελιστή Ματθαίου. Εμμέσως παρέχει ορισμένα χρονολογικά στοιχεία και ο Ευαγγελιστής Λουκάςⁱ. "Ας παρακολουθήσουμε τα γραφόμενα τους.

Ο Ματθαίος ιστορεί:

1 Του δε Ιησού γεννηθέντος εν Βηθλεέμ της Ιουδαίας, ιδού μάγοι από ανατολών παρεγένοντο εις Ιεροσόλυμα

2 λέγοντες- που έστιν ό τεχθείς βασιλεύς των Ιουδαίων; είδομεν γαρ αυτού τον αστέρα εν τη ανατολή και ήλθομεν προσκυνήσαι αύτω.

3 Άκούσας δε Ηρώδης ό βασιλεύς έταράχθη και πάσα Ιεροσόλυμα μετ' αυτού,

4 και συναγαγών πάντας τους αρχιερείς και γραμματείς του λαού έπυνθάνετο παρ' αυτών που ό Χριστός γεννάται.

5 οι δε είπον αύτω· εν Βηθλεέμ της Ιουδαίας, ούτω γαρ γέγραπται δια του προφήτου·

6 Καί συ Βηθλεέμ, γη Ιούδα, ουδαμώς ελαχίστη ει εν τοις ήγεμόσιν Ιούδα' εκ σου γαρ έξελεύσεται ηγούμενος, όστις ποιμανεϊ τον λαόν μου τον Ισραήλ.

7 Τότε ό Ηρώδης λάθρα καλέσας τους μάγους ήκρίβωσε παρ' αυτών τον χρόνον του φαινομένου αστέρος,

8 και πέμψας αυτούς εις Βηθλεέμ είπε· πορευθέντες ακριβώς εξετάσατε περί του παιδιού, επάν δε ευρητε, απαγγείλατε μοι, όπως κάγώ έλθών προσκυνήσω αύτω.

9 οι δε άκούσαντες του βασιλέως έπορεύθησαν και ιδού ό

ⁱ Τα τέσσερα Ευαγγέλια, όπως και τα άλλα βιβλία της Καινής Διαθήκης - το όλον 27 βιβλία - αποτελούν τα κανονικά βιβλία, τα όποια παραδέχθηκε η Εκκλησία ως θεόπνευστα, μαζί δε με την Παλ. Διαθήκη και την 'Ιερά Παράδοση, εκθέτουν την όλη χριστιανική πίστη και αλήθεια. Γράφηκαν όμως και άλλα βιβλία σχετικά με την χριστιανική διδασκαλία και αλήθεια, τα όποια αποδείχθηκαν ότι δεν είναι γνήσια έργα των συγγραφέων στους οποίους αποδόθηκαν και αυτά είναι αντικανονικά βιβλία, που δεν παρουσιάζουν γνήσια την ουσία του Χριστιανισμού. Γι' αυτό και αποκηρύχθηκαν από την Εκκλησία. Στην παρούσα μελέτη δεν αναφερόμαστε σε πληροφορίες τέτοιων πηγών.

αστήρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προήγεν αὐτούς, ἕως ἔλθῶν ἔστη ἐπάνω οὐ ἦν τὸ παιδίον

10 Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα,

11 καὶ ἔλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμόρναν

12 καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδη, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χωρὰν αὐτῶν...

16 Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπέχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνείλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πάσι τοῖς ὀρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετούς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων».

(Ματθ. β' 1-12, 16).

Καὶ ὁ Λουκάς προσθέτει:

7 «Καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φύλακας τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν.

9 καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν.

10 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος μὴ φοβεῖσθε' ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὃς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαυ'ίδ.

11 καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον κείμενον ἐν φάτνῃ...

16 καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνευρον τὴν τε Μαρίας καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ».

(Λουκ. β' 7-11, 16).

Ἀπὸ τὴν προσεκτικὴ καὶ συγκριτικὴ μελέτῃ τῶν δύο τούτων κειμένων τῶν Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Λουκά, συνάγονται τὰ ἀκόλουθα ἀναμφισβήτητα γεγονότα ἢ διαπιστώνονται ὀρισμένες ἐνδεχόμενες περιπτώσεις.

1) Ὁ ἀστέρας ἐκεῖνος πού ἐμφανίστηκε στο στερῆωμα, προκάλεσε ἐξαιρετικὴ ἐντύπωση στους Μάγους, τόσο μεγάλη, ὥστε νὰ ξεκινήσουν ἀπὸ τὴν πατρίδα τους καὶ νὰ κάνουν μακρινό

ταξίδι μέχρι τα Ιεροσόλυμα. "Ίσως η αιφνίδια εμφάνιση του στον ουρανό μαζί με τη ζωηρή του λαμπρότητα ήταν τα δύο κύρια χαρακτηριστικά μεταξύ των άλλων άστρων, πού προκάλεσαν την ιδιαίτερη προσοχή των Μάγων για να πάρουν τη μεγάλη απόφαση (σχ. 3 και 4).

Το λαμπρό άστρο εξαφανίστηκε, όταν πλησίασαν ή έφθασαν εις ' Ιεροσόλυμα και γι' αυτό ρωτούν: «Που εστίν ό τεχθείς βασιλεύς των Ιουδαίων;» γιατί,

3) «είδομεν γαρ αυτού τον αστέρα εν τη ανατολή καί ήλθομεν

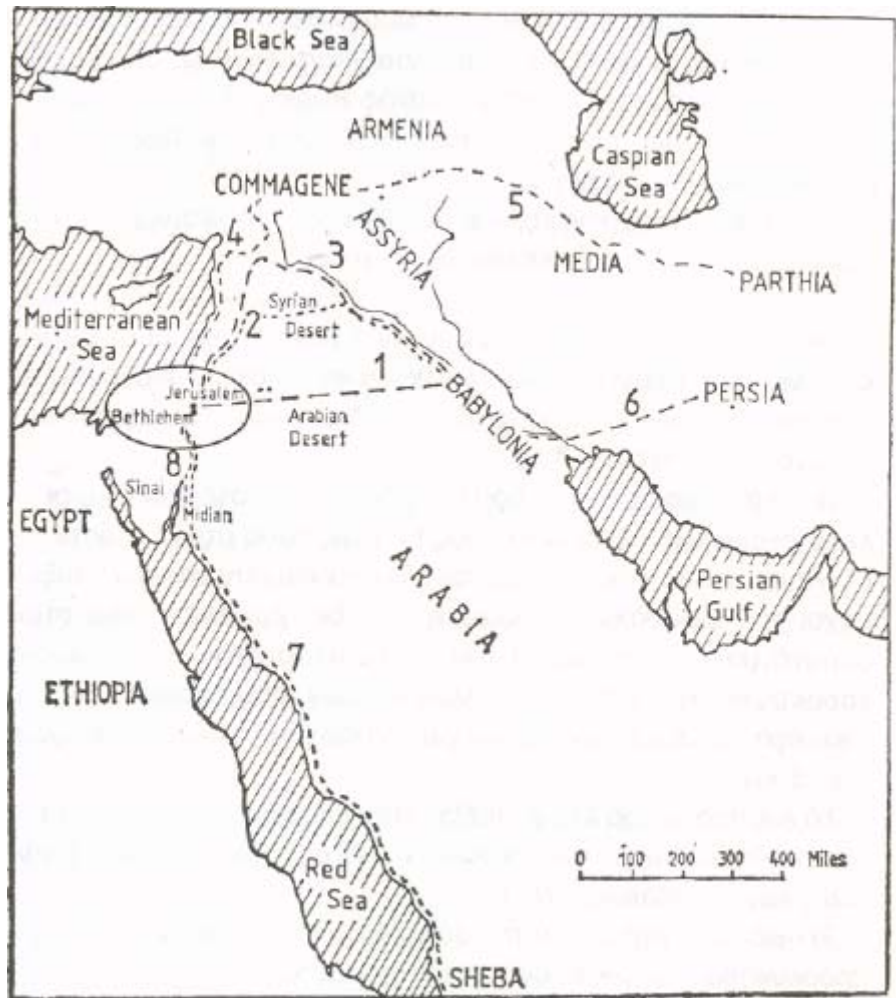
προσκύνησαι αύτω» προσθέτουν οι Μάγοι.

4) ' Η απόφαση των Μάγων να κάνουν το μακρινό ταξίδι ήταν κατά πάσα πιθανότητα αποτέλεσμα τελικό, εσωτερικής προσωπικής τους επιθυμίας και πόθου προς τον αναμενόμενο Μεσσία, των αστρονομικών τους γνώσεων, βάσει των οποίων διέκριναν τον εξαιρετικό αστέρα και της ιδιότητας τους ως αστρολόγων. Απάντηση σε όλα αυτά αποτελεί το ταξίδι και η προσκύνηση του βασιλέως των ' Ιουδαίων.

5) Οι Μάγοι παρατήρησαν πραγματικό αστέρα. Ως σοφοί της εποχής εκείνης και ως αστρονόμοι και αστρολόγοι ήταν κατ'εξοχήν σε θέση να διαπιστώσουν ότι επρόκειτο για πραγματικό αστέρι, ασυνήθιστο και περιέργο, πάντως όμως φυσικό αστέρι του ουρανού. Δεν μπορούσαν να σφάλουν στην παρατήρηση του, τον όποιον αναγνώρισαν και στη συνέχεια, όταν έφυγαν από τα Ιεροσόλυμα. Πράγματι.

6) "Όταν ξεκίνησαν για τη Βηθλεέμ της Ιουδαίας, «ιδού ό αστήρ όν είδον εν τη ανατολή προήγεν αυτούς... ιδόντες δε τοναστέρα έχάρησαν χαράν μεγάλην σφόδρα».

7) Το άστρο «έστη επάνω ου ην το παιδίον». Στάθηκε επάνω από το μέρος, πού ήταν το

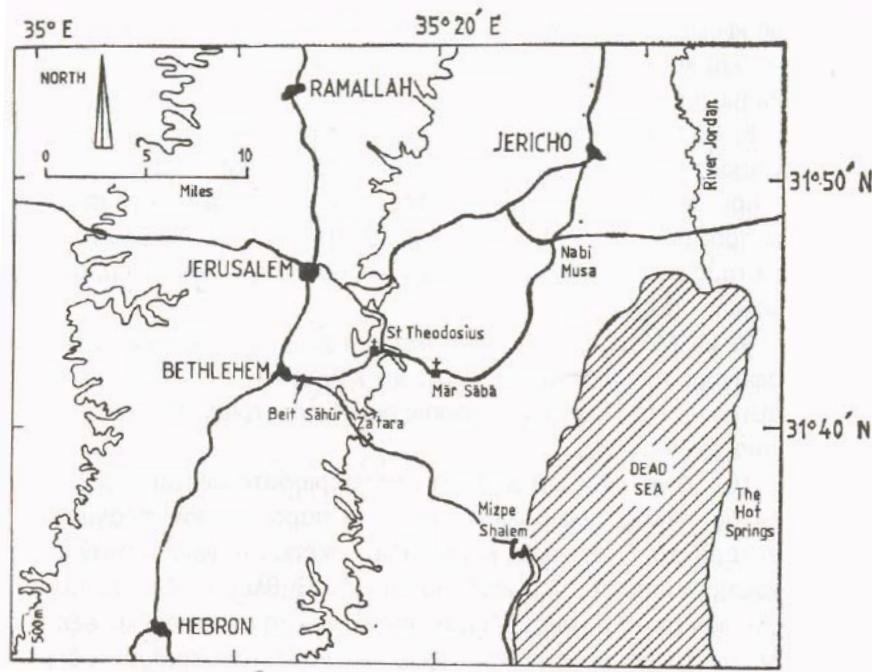
Σχ. 3 ' Οκτώ πιθανοί δρόμοι ένα από τους οποίους ακολούθησαν οι Μάγοι για το ταξίδι τους στα Ιεροσόλυμα και την Βηθλεέμ.

παιδίον. "Όχι το βρέφος, αλλά το παιδίον. Το βρέφος το είδαν οι ποιμένες την ίδια νύχτα, πού γεννήθηκε «κείμενον εν τη φάτνη» σημειώνει ο ευαγγελιστής Λουκάς. ' Ενώ οι Μάγοι προσκύνησαν το «παιδίον» ' Ιησού, πού προφανώς δεν ήταν στη φάτνη, αλλά σε κάποιο σπίτι, κάπως υποφερτό στη Βηθλεέμ. Από την διαπίστωση αυτή συμπεραίνεται και κάτι άλλο πού βοηθά στην περαιτέρω έρευνα του προβλήματος.

8) Είναι πολύ πιθανό, αν όχι απόλυτα βέβαιο, ότι οι Μάγοι χρειάστηκαν πολύ χρόνο για το ταξίδι τους μέχρι τα ' Ιεροσόλυμα - αρκετούς μήνες, ίσως και έτος. Αυτό ενισχύεται και από την πληροφορία, ότι ο ' Ηρώδης διέταξε τη σφαγή των παιδιών «από διετούς και κατωτέρω, κατά τον χρόνον, όν ήκρίβωσε παρά των μάγων» (Ματθ. β' 16).

9) Οι Μάγοι ήταν περισσότεροι από ένα, σύμφωνα με την αφήγηση του Ματθαίου, χωρίς να καθορίζει τον ακριβή αριθμό τους. Η παράδοση μιλά για τρεις. Και μια τελευταία διαπίστωση:

10) Το γεγονός ότι οι Μάγοι ήταν περισσότεροι του ενός θέτει εκτός πάσης αμφιβολίας ότι παρατήρησαν πραγματικό αστέρα στην ' Ανατολή και τον ίδιο αστέρα ξαναείδαν όταν αναχώρησαν από τα Ιεροσόλυμα για την Βηθλεέμ. Ότι δηλαδή, συσκέφθηκαν μεταξύ τους, έλαβαν από κοινού την απόφαση και εκτέλεσαν το μακρινό αυτό ταξίδι, για να ανταποκριθούν σε μία ψυχική έφεση - να προσκυνήσουν τον τεχθέντα βασιλέα, στον όποιον απέδιδαν Μεσσιανική αποστολή.

Σχ. 4 Χάρτης (μεγάλης κλίμακας) της περιοχής της Βηθλεέμ δείχνοντας δύο πιθανούς δρόμους επιστροφής των Μάγων.

Αυτά είναι τα μόνα αστρονομικά και σχετικά ιστορικά δεδομένα, πού μας παρέχουν οι

Ευαγγελιστές για τη Γέννηση του Ιησού Χριστού. Τα στοιχεία όμως αυτά δεν μας δίνουν όλες εκείνες τις πληροφορίες και απαραίτητες προϋποθέσεις, πού χρειάζονται για να επιχειρήσουμε μία αυστηρά επιστημονική ερμηνεία του άστρου της Βηθλεέμ. Να πούμε δηλαδή, αν επρόκειτο περί ενός λαμπρού άστρου ή μεγάλου πλανήτη, ή εξαιρετικού κομήτη ή καινοφανούς αστέρος. Πώς εμφανίστηκε αυτός και σε ποιο σημείο του ουρανού. Γιατί εξαφανίστηκε και έπειτα ξαναφάνηκε, ώστε να χαρούν οι Μάγοι. Με άλλα λόγια να έχουμε τόσα στοιχεία για τον αστέρα, όσα είναι απαραίτητα για να μπόρεση να λυθεί το πρόβλημα.

Ίσως σκεφθεί κανείς και θέση το ερώτημα, γιατί ο ευαγγελιστής Ματθαίος δεν κατέγραψε όλα τα σχετικά περιστατικά, τα οποία και αυτός θα είχε πληροφορηθεί. Η απάντηση στην ερώτηση αυτή είναι, ότι ο ιερός συγγραφέας του Ευαγγελίου ούτε ειδικός ήταν για να δώσει λεπτομερή περιγραφή αστρονομικών φαινομένων - και μάλιστα να ζητήσει πληροφορίες περί της μορφής, λαμπρότητας κλπ. του άστρου – αλλά ούτε αντικειμενικός του σκοπός ήταν να καταγράψει το σπουδαίο, αξιοσημείωτο και ενδιαφέρον για τους αστρονόμους ιδιαίτερα, ουράνιο φαινόμενο. Κύριος σκοπός του Ευαγγελιστή ήταν να παρουσιάσει τις συνθήκες, κάτω από τις οποίες γεννήθηκε ο Σωτήρας του κόσμου - και στην συνέχεια να εκθέσει τη δημοσία δράση και το κήρυγμα της πνευματικής αναδημιουργίας του ανθρώπου. Συγχρόνως όμως με όλα αυτά, ο Ματθαίος με δυο τρεις φράσεις πληροφορεί τους αναγνώστες, ότι κατά το κοσμοϊστορικό εκείνο γεγονός λαμβάνει μέρος και ο φυσικός κόσμος, ο κόσμος των άστρων του σύμπαντος, για να χαιρετίσει τον τεχθέντα Βασιλέα. Πολύ επιτυχώς ο καθηγητής Στ. Πλακίδης γράφει σχετικώς ότι «ακόμη και η φύσις μετέχει του ευφρόσυνου γεγονότος της γεννήσεως του θεανθρώπου, κοσμούσα το στερέωμα δια λαμπρού αστέρος, όπως μετέσχε βραδύτερον του οδυνηρού πένθους δια τα γεγονότα του Γολγοθά, αποκρύψασα το πρόσωπον του Ήλιου» (σ. 9).

2. Απίθανες εκδοχές.

Παρά τα ελλιπή αστρονομικά και άλλα σχετικά στοιχεία για την εξήγηση του άστρου της Βηθλεέμ, πολλοί από τους ερμηνευτές της Αγίας Γραφής και τους ερευνητές του ουρανού ασχολήθηκαν με το πρόβλημα αυτό. Από τους πρώτους Πατέρες της Εκκλησίας και τους συγγραφείς μέχρι τους σύγχρονους θεολόγους και αστρονόμους, αρκετοί προσπάθησαν να δώσουν μία εξήγηση της εμφάνισης του άστρου. Οι λύσεις όμως, ή οι ερμηνείες, πού δίνονται, διαφέρουν συχνά ριζικά μεταξύ τους. Αυτό είναι βέβαια πολύ φυσικό, αφού τα σχετικά με το πρόβλημα στοιχεία δεν είναι αρκετά. Ανάλογες άλλωστε δυσκολίες παρουσιάζουν και άλλα αστρονομικά φαινόμενα της αρχαιότητας, πού παραμένουν ανερμήνευτα ή και ανοικτά ως προβλήματα.

"Ας εξετάσουμε τώρα τις πιθανές ή δυνατές λύσεις σχετικά με το άστρο της Βηθλεέμ.

Α' Υπερφυσική ερμηνεία του αστέρος.

Μερικοί ερμηνευτές του ιερού κειμένου υποστηρίζουν την άποψη ότι δεν πρόκειται για πραγματικό αστέρι, αλλά για θεία και υπερφυσική δύναμη, η οποία με τη μορφή άστρου, οδήγησε τους Μάγους, πρώτα στα ' Ιεροσόλυμα και κατόπιν στη Βηθλεέμ και τους υπέδειξε ακριβώς το μέρος όπου ήταν το παιδίον - 'Ιησούς. Άλλοι πάλι, λένε ότι πρόκειται για άγγελο, ο οποίος προπορεύονταν μπροστά από τους ξένους προσκυνητές. Τη γνώμη αυτή υποστηρίζει και ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος (Ομιλία ΣΤ' εις το κατά Ματθαίον), ο οποίος γράφει τα εξής:

«Ότι γαρ ου των πολλών εις αστήρ ούτος ην, μάλλον δε ουδέ αστήρ, ως έμοιγε δοκεί, αλλά δύναμεις τις αόρατος εις ταύτην μετασηματισθείσα. Την όψιν, πρώτον από της πορείας αυτής δήλον. Ου γαρ εστίν, ουκ εστίν αστήρ τις ταύτην βαδίζων την όδόν αλλά καν ήλιον είπης, καν σελήνην, καν τους άλλους απαντάς αστέρας, εξ ανατολών επί δύσιν όρώμεν χωροϋντας-ούτος δε από άρκτου προς μεσημβρίαν έφέρειτο· ούτω γαρ ή Παλαιστίνη προς την Περσίδα κείται. Δεύτερον, καί από του καιρού τούτο εστίν ιδείν. Ου γαρ εν νυκτί φαίνεται, αλλά εν ήμερα μέση, ηλίου λάμποντας' όπερ ουκ εστί δυνάμεως αστέρος, αλλ' ουδέ σελήνης· ή γαρ τοσούτον πάντων υπερέχουσα, της άκτίνος φανείσης της ηλιακής, κρύπτεται ευθέως καί αφανίζεται. Ούτος δε τη της οικείας λαμπρότητας υπερβολή καί τας ακτίνας ένί-κησε τας ηλιακός, φανότερος εκείνων φανείς, καί εν τοσούτω φωτί μείζον λάμπας. Τρίτον, από του φαίνεσθαι καί πάλιν κρύ-πτεσθάϊ. Την μεν γαρ έως Παλαιστίνης όδόν έφαινετο χειραγω-γών επειδή δε έπέβησαν των Ιεροσολύμων, έκρυσεν εαυτόν όπερ ουκ εστίν άστρον κινήσεως, αλλά δυνάμεως τίνος λογικωτάτης. Ουδέ γαρ ιδίαν τίνα πορείαν είχεν, αλλ' ότε μεν έδει βαδίσαι αυτούς, έβάδιζεν ότε δε στήναι, Ίστατο, προς το δέον πάντα οικονόμων καθάπερ ό στύλος της νεφέλης, καί καθίζων καί έγείρων το στρατόπεδον των Ιουδαίων, ήνίκα έχρήν. Τέταρτον, από του τρόπου της δείξεως τούτο αν τις καταμάθοι σαφώς. Ου γαρ άνω μένων τον τόπον έδείκνυ' ουδέ γαρ δυνατόν ην αύτοις ούτω μαθείν αλλά κάτω καταβάς τούτο έποίει. Ιστέ γαρ, ότι τόπον ούτω μικρόν, καί όσον εικός καλύβην κατασχείν, μάλλον δε όσον εικός σώμα παιδιού μικρού κατέχειν, ούχ οίον τε αστέρα γνωρίζειν. ' Επειδή γαρ άπειρον το ύψος, ουκ ήρκει ούτω στενόν τόπον χαρακτηρίσαι καί γνωρίσαι τοίς βουλομένοις ιδείν. Καί τούτο από της σελήνης ιδοι τις αν ή τοσούτον ύπερφερές ούσα των άστρον, πάσι τοίς κατά την οίκουμένην οίκουσι, καί εις τοσούτον πλάτος γης έκκεχυμένοις, άπασιν εγγύς είναι δοκεί. Πώς ούν ό αστήρ, είπε μοι, τόπον ούτω στενόν φάτης καί καλύβης, έδείκνυ, ει μη το ύψηλόν εκείνο άφείς κάτω κατέβη, καί υπέρ αυτής έστη της κεφαλής του παιδιού; "Όπερ ούν καί ό ευαγγελιστής αινιττόμενος έλεγεν «Ιδού ό αστήρ προήγεν αυτούς, έως έλθών έστη επάνω ου ην το παιδίον» (Α. Α. Π. τόμ. 63, σ. 335-337).

Στη συνέχεια ο ιερός Χρυσόστομος δικαιολογεί γιατί ο Θεός χρησιμοποίησε άστρο, για να προσέλκυση τους Μάγους να έλθουν στην αλήθεια. Με τον τρόπο αυτό, ο Χριστός από την αρχή της ενανθρώπησης του ανοίγει τη θύρα στους εθνικούς. «' Εκ προοιμίων ευθέως τοίς έθνεσιν ανοίγει την θύραν, δια των αλλότριων τους οικείους παιδεύσαι θέλων». Συνεπώς, γράφει, να μη θεωρείς

ανάξιο του Θεού το γεγονός ότι κάλεσε και τους Μάγους δια μέσου του αστερός, γιατί έτσι αποδοκιμάζεις και όλες τις ιουδαϊκές συνήθειες, όπως είναι οι θυσίες, οι καθαρμοί, οι θεομηνίες, η κιβωτός και αυτός ακόμη ο ναός... ' Ο Θεός έκανε την παραχώρηση στους Μάγους, να τους προσκαλέσει με την εμφάνιση του άστρου, με αντικειμενικό σκοπό να τους ανεβάσει σε ψηλότερα στρώματα πίστεως. Όταν όμως τους οδήγησε και τους έφερε κοντά στη φάτνη, τότε πλέον δεν μιλάει σε αυτούς δια μέσου του αστερός, αλλά δια μέσου του αγγέλου. "Έτσι σιγά-σιγά έγιναν καλύτεροι στην πίστη» (Α. Α. Π. τόμ. 63, σ. 133-134).

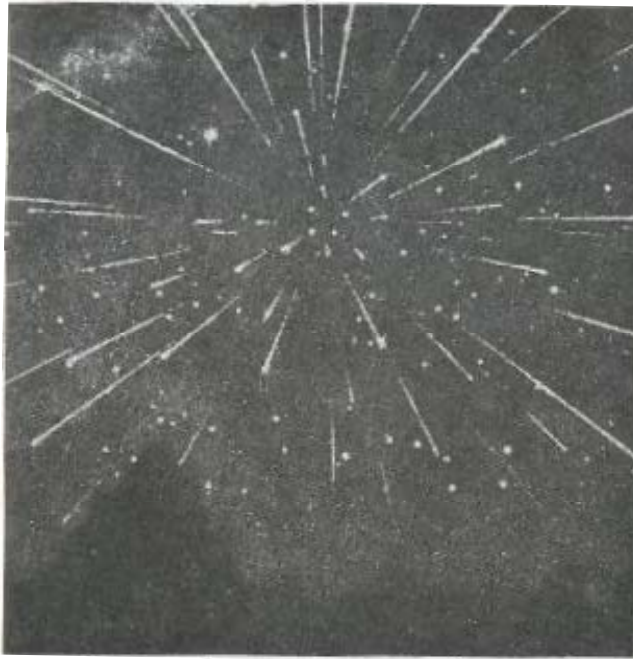
Την άποψη του «υπερφυσικού άστρου» υποστήριξε αργότερα (17ος αιών) και ο αστρονόμος Κέπλερ, όπως θα δούμε σε άλλο κεφάλαιο του βιβλίου αυτού, μολοντί έδωσε διαφορετική ερμηνεία του άστρου της Βηθλεέμ. Εάν η εκδοχή αυτή είναι εκείνη πού ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, δηλαδή ότι πρόκειται περί υπερφυσικού φαινομένου, τότε δεν υπάρχει λόγος περαιτέρω επιστημονικής διερευνήσεως και ερμηνείας. Το γεγονός όμως ότι διατυπώνονται και άλλου είδους απόψεις και επί αιώνες τώρα μελετάται και διερευνάται το ζήτημα αυτό σοβαρά, αποδεικνύει ότι υπάρχει δυνατότητα και χώρος ελεύθερης συζήτησης. Και όπως είναι γνωστό, η έρευνα της αληθείας είναι θεόσδοτο δώρο, πού πρέπει να γίνεται με διάθεση πραγματικής αναζήτησης της και με αντικειμενικότητα από τον ελεύθερο άνθρωπο. Και ο άνθρωπος έχει καθήκον να το καλλιεργεί και να το διατηρεί ακέραιο.

Προχωρούμε προς άλλες πιθανές ή δυνατές λύσεις.

Β' Διάπτων αστέρας ή βολίδα;

Φαίνεται εντελώς απίθανο να πρόκειται για διάπτοντα αστέρα ή βολίδας (σχ. 5 και 6). Οι διάπτοντες αστέρες είναι πετρώδη και μεταλλικά σώματα, πού κινούνται γύρω από τον Ήλιο, και όταν συναντήσουν τη Γη και εισέλθουν στην ατμόσφαιρα της τήκονται, εξατμίζονται, και παρουσιάζονται φωτεινά, αφήνοντας φωτεινή ουρά στο στερέωμα. Όταν οι διαστάσεις των διαπτόντων είναι σχετικά μεγαλύτερες, ονομάζονται βολίδες. Οι βολίδες είναι σπανιότερες, αλλά πολύ λαμπρότερες. Οι μετεωρίτες είναι το υλικό, πού πέφτει στη γήινη επιφάνεια μετά τη διαδρομή της βολίδας. Είναι το σώμα της βολίδας ή του διάπτοντος, πού διαλύεται και το βρίσκουμε στην επιφάνεια του πλανήτη μας.

Σχ. 5 Βροχή διαττόντων αστέρων της 9ης " Οκτωβρίου 1933.

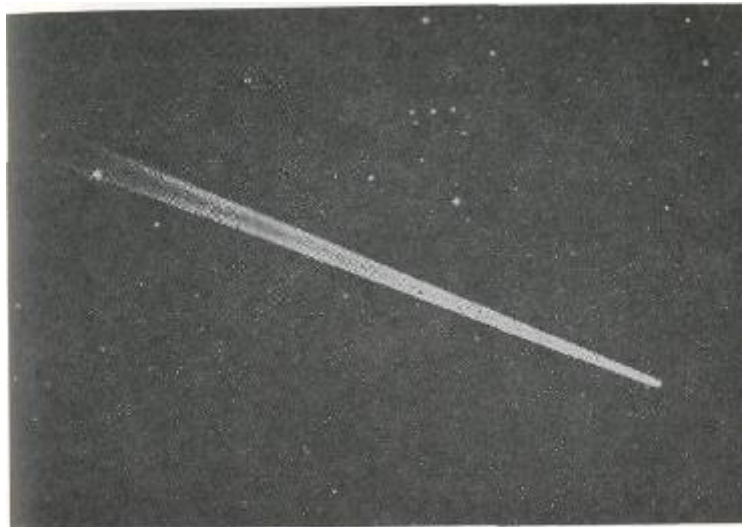
Το φως του διάττοντος ή της βολίδας διαρκεί λίγα δευτερόλεπτα και δεν φτάνει ούτε το ένα πρώτο λεπτό. ' Ενώ το άστρο της Βηθλεέμ φαίνονταν ίσως επί 2 έτη. Χάθηκε για λίγο και παρουσιάσθηκε εκ νέου, όταν οι Μάγοι, της ' Ανατολής εγκατέλειψαν τα Ιεροσόλυμα για τη Βηθλεέμ. Αποκλείεται λοιπόν να ήταν διάττων αστέρας ή βολίδα.

Σχ. 6. Βολίδα μεγάλης λαμπρότητας.

Γ Λαμπρός κομήτης.

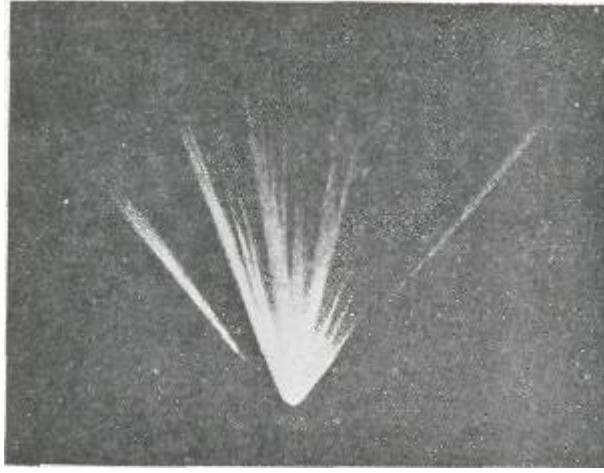
Πρώτος ο Ωριγένης (185-254 μ.Χ.) υποστήριξε την άποψη αυτή και πρώτος αυτός στο χριστιανικό κόσμο επεχείρησε να δώσει φυσική ερμηνεία του αστερός πού έλαμπε κατά τη Γέννηση του Χρίστου. ' Υπέθεσε δηλαδή ο ' Ωριγένης, ότι παρουσιάσθηκε τότε στον ουρανό λαμπρός κομήτης, ο όποιος έκανε

Σχ. 7. "Ένας από τους πιο μεγάλους κομήτες πού φάνηκαν με γυμνό μάτι, είναι ο κομήτης του 1843.

εξαιρετική εντύπωση στους Μάγους, ώστε ν' αποφασίσουν το ταξίδι στην Παλαιστίνη. Το περίεργο της μορφής των κομητών, μερικοί από τους οποίους φάνηκαν κατά καιρούς σαν «γενειοφόροι» και «πωγωνοφόροι» αστέρες, παρουσιάζεται πάντοτε σαν κάτι το πρωτοφανές. Όταν μάλιστα έχουν, όχι μία, αλλά πολλές ουρές, τότε φαίνονται πολύ θεαματικοί. ' Εξαιρετικά λαμπροί κομήτες έχουν παρουσιαστεί πολλοί, όπως αναφέρει η ιστορία της Αστρονομίας. Μεταξύ αυτών υπήρξαν και οι κομήτες των ετών 1843 (σχ. 7) και 1882, οι όποιοι ξεπέρασαν τη λαμπρότητα της ' Αφροδίτης, ώστε να φαίνονται καθαρά και το μεσημέρι και μάλιστα κοντά στον Ήλιο. ' Επίσης εξαιρετικά εντυπωσιακός ήταν και ο μεγάλος κομήτης του 1861 (σχ. 8), ο όποιος παρουσίαζε πολλές ουρές, σαν μορφή ριπιδίου.

Μιλώντας, λοιπόν, ο ' Ωριγένης για τους Μάγους για τους οποίους έχει τη γνώμη ότι προέρχονταν από τη Χαλδαία, γράφει τα έξης: «*Ίδωμεν ούν και προς ταύτα τί λεκτέον τον όφθέντα*

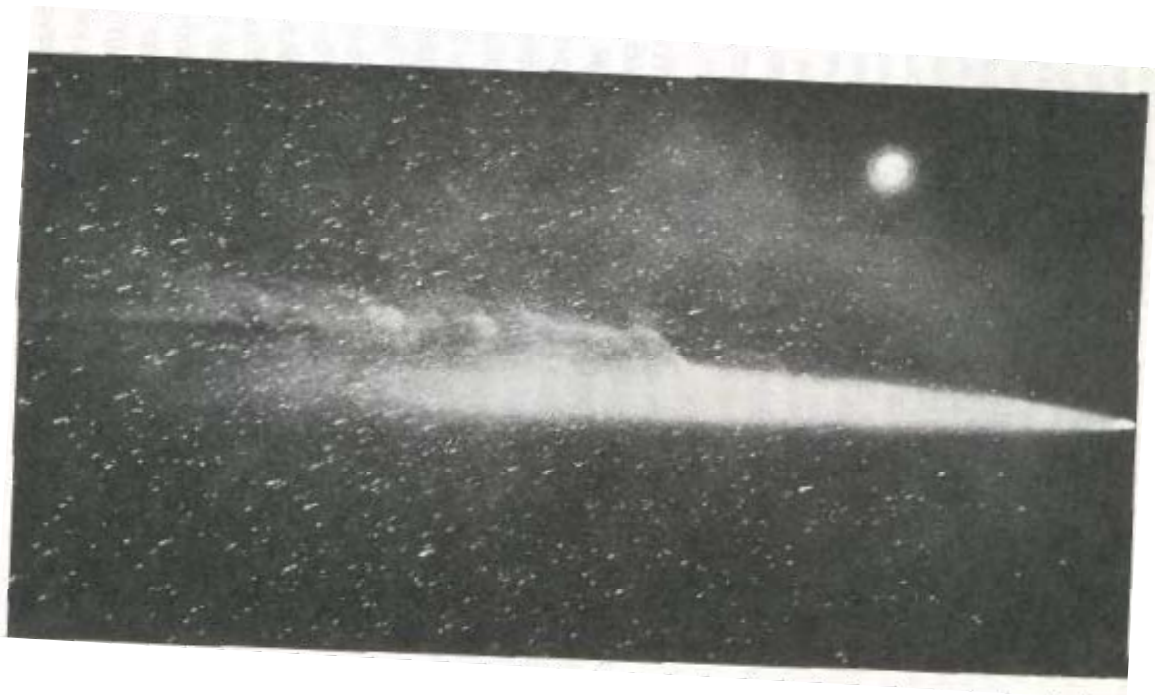

Σχ. 8 Ο μεγάλος κομήτης του 1861 κατά την προσέγγισί του την 30 Ιουνίου του ίδιου έτους.

«αστέρα εν τη ανατολή» καινόν είναι νομίζομεν και μηδενί των συνήθων παραπλήσιον, ούτε τώνέντη άπλανει ούτε των έν ταϊς κατωτέρω σφαιραις, αλλά τω γένει τοιούτον γεγονέναι, οποιοι κατά καιρόν γινόμενοι κομήται ή δοκίδες ή πωγωνίαι ή πίθοι ή όπως ποτέ φίλον "Έλλησιν όνομάζειν τάς διαφοράς αυτών κατάσκευάζομεν δε τούτον τον τρόπον το τοιούτον» (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 9 σ. 112).

Παρόμοια γνώμη διατυπώνει (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 28 σ. 14-15) και ο Ευσέβιος Καισαρείας (περίπ. 265-359) και κάνει συγχρόνως την παρατήρηση ότι ο λαμπρός εκείνος ξένος αστήρ «ξένος ην και ου συνήθης ουδέ των πολλών και γνωρίζων εις, αλλά τις καινός και νέος αστήρ επιφανείς τω βίω σημείον ξένου «φωστη-ρος» έδήλου καταλάμψαντος τω παντί κοσμώ ός ην ό Χριστός του θεού, μέγας και νέος αστήρ, ου την είκόγα συμβολικώς ό φανείς τότε τοϊς μάγοις έπεφέρετο».

Την ίδια άποψη υποστήριξε ο Stenzel το 1913 εξ αφορμής της εμφανίσεως του κομήτη του Halley το έτος 1910 (σχ. 9). Δεν φαίνεται όμως καθόλου πιθανή η υπόθεση, ότι το άστρο της

Σχ. 9. Ο κομήτης του Halley. Δεξιά ο πλανήτης Αφροδίτη. (Φωτογραφία της 13ης Μαΐου 1910).

Βηθλεέμ ήταν λαμπρός κομήτης. Και αυτό γιατί οι Μάγοι, ως σοφοί και γνώστες των ουρανίων φαινομένων, δεν θα θεωρούσαν την εμφάνιση λαμπρού κομήτη σαν ένα σύμβολο αγαθό και σαν σημείο, πού εξαγγέλλει την έλευση του Σωτήρα. Θα τον θεωρούσαν ως κακό οιονό, αφού οι κομήτες συνδέονταν συνήθως από τον πολύ κόσμο με λυπηρά και δυσάρεστα γεγονότα -θανάτους βασιλέων και επιφανών προσώπων, καταστροφές, ασθένειες κλπ.¹. Εκτος όμως αυτών θα τον παρατηρούσε πολύς κόσμος και θα είχαμε 'ίσως περιγραφές του εξαιρετικού εκείνου φαινομένου.

Για, όλους τους παραπάνω λόγους θα πρέπει να αποκλεισθεί η εκδοχή του κομήτη ως άστρου, πού οδήγησε τους Μάγους στην προσκύνηση του Χριστού. ' Ο αποκλεισμός της περιπτώσεως κομήτη ενισχύεται και από το γεγονός ότι σε μία από τις αρχαιότερες απεικονίσεις της Γεννήσεως (130-150 μ.Χ.) στην κατακόμβη της Αγ. Πρισκίλλης στη Ρώμη, διακρίνεται η Θεοτόκος με το Βρέφος και ένας άνδρας, 'ίσως ο προφήτης Ησαΐας, να κρατά με το ένα χέρι την Περιγαμνή του θείου Νομού και με το άλλο να δείχνει έναν αστέρα και όχι ένα κομήτη.

Δ' Λαμπρός πλανήτης

Και η άποψη ότι το άστρο της Βηθλεέμ πιθανόν να ήταν ένας από τους λαμπρούς πλανήτες, πρέπει να αποκλεισθεί. Βέβαια μερικές φορές ένας από τους λαμπρούς πλανήτες, και κυρίως η ' Αφροδίτη και ο Δίας φωτίζουν εξαιρετικά στο στερέωμα, ώστε να προκαλούν την προσοχή πολλών ανθρώπων. Λάμπουν από την αρχή του λυκόφωτος και είναι οι τελευταίοι σε άλλες εποχές, πού φωτίζουν τον πρωινό ουρανό αρκετό χρόνο κατά το λυκαυγές. Η Αφροδίτη π.χ. όταν εμφανίζεται σαν Αυγερινός το πρωί, ή "Έσπερος το βράδυ, το φως της περνά από πυκνά στρώματα της ατμοσφαιράς και μερικοί τον νομίζουν συχνά Ιπτάμενο δίσκο.

Δεν φαίνεται πιθανόν να ήταν η ' Αφροδίτη ή ο Ζευς ή κάποιος άλλος πλανήτης, ο αστέρας των Μάγων, αφού είναι γνωστές οι θέσεις τους ανάμεσα στους απλανείς αστέρες, όπως και οι περιοδικές τους κινήσεις στο ουράνιο στερέωμα. Ιδιαίτερα τούτο ισχύει για τους Μάγους, οι όποιοι, λόγω του επαγγέλματος τους, γνώριζαν πολύ καλά τους πλανήτες και τις περιοδικές τους θέσεις στην ουράνιο σφαίρα. Δεν ήταν επομένως δυνατόν ένα τέτοιο φαινόμενο πλανήτη να προσέλκυση

---

¹ Αναφέρουμε μερικά τέτοια περιστατικά: ' Ο κομήτης του 480 π.Χ. ανήγγειλε την πανωλεθρία των Περσών στη ναυμαχία της Σαλαμίνας το έτος εκείνο. Ο κομήτης του 371 π.Χ. την κατάλυση της ηγεμονίας της Σπάρτης υπό των Θηβαίων στη μάχη των Λεύκτρων. Ο λαμπρός κομήτης του 44 π.Χ. συνέπεσε να εμφανισθεί, όταν δολοφονήθηκε ο Ιούλιος Καίσαρας. Ο κομήτης του 11 π.Χ. (ο κομήτης του Halley) συνδέθηκε με το θάνατο του Αγρίππα. Και κατά τους μεταγενέστερους χρόνους συνδυάσθηκαν, ασφαλώς τυχαία και αυθαίρετα, τέτοια γεγονότα. Κομήτες εμφανίστηκαν π.χ. κατά το θάνατο του Μ. Κωνσταντίνου το 336, του ' Ιωάννου Τσιμισκή το 975, του ' Ερρίκου του Α' της Γαλλίας το 1060, του Ριχάρδου Α' της ' Αγγλίας το 1198. Και η εμφάνιση του κομήτη του Halley το 1456 θεωρήθηκε ως προάγγελος αφανισμού του Χριστιανισμού, από το φόβο της καταλήψεως και της Δυτικής Ευρώπης υπό των Τούρκων. Οι μετέπειτα όμως εμφανίσεις του ίδιου κομήτη - το 1758, το 1835 και το 1909-1910 -δεν συνδυάσθηκαν με τέτοια ή ανάλογα γεγονότα. Αυτά βεβαίως είναι καθαρές συμπτώσεις χωρίς να έχουν επιστημονική βάση. "Άλλωστε πάντοτε συμβαίνουν εξαιρετικά ή και συγκλονιστικά γεγονότα, χωρίς αυτά να συμπίπτουν με εμφανίσεις κομητών.

ιδιαίτερα την προσοχή τους για το ταξίδι στα Ιεροσόλυμα και τη Βηθλεέμ¹.

Ε' Πλανήτης Ζευς - Ζωδιακό φως.

Μια άλλη ερμηνεία του αστέρος των Μάγων προσπάθησε να δώσει την τελευταία 15ετία σε επανειλημμένες δημοσιεύσεις, ο καθηγητής της θεωρητικής ' Αστρονομίας στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης και ακαδημαϊκός Κ. Ferrari D' Occhiello. Στηριζόμενος σε αστρονομικά στοιχεία των Βαβυλωνίων, στο κείμενο του Ευαγγελιστή Ματθαίου (και δευτερευόντως στο απόκρυφο πρωτοευαγγέλιο του Ιακώβου), σε κάποιο πάπυρο (του Bodmer) και σε αστρονομικούς υπολογισμούς, πού εκτέλεσε με σύγχρονα μέσα, καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι πιθανώς η

Σχ. 10. Ανατολή του Κρόνου στις αρχές Απριλίου του 7 π.Χ. Ο Ζευς αισθητά λαμπρότερος του Κρόνου, άρχισε να ανατέλλει από το Μάρτιο- ' Επάνω από τους πλανήτες φαίνεται το τετράπλευρο του αστερισμού του Πήγασου.

Γέννηση του ' Ιησού συνέβη το πρώτο εξάμηνο του 7 π.Χ. (σχ. 10) και η άφιξη των Μάγων στη Βηθλεέμ έλαβε χώραν το απόγευμα της 12ης Νοεμβρίου του ίδιου έτους. Και επομένως ότι η ημερομηνία αυτή είναι το όριο, πού γεννήθηκε (terminus ante quem) ο ' Ιησούς Χριστός. ' Ακόμη

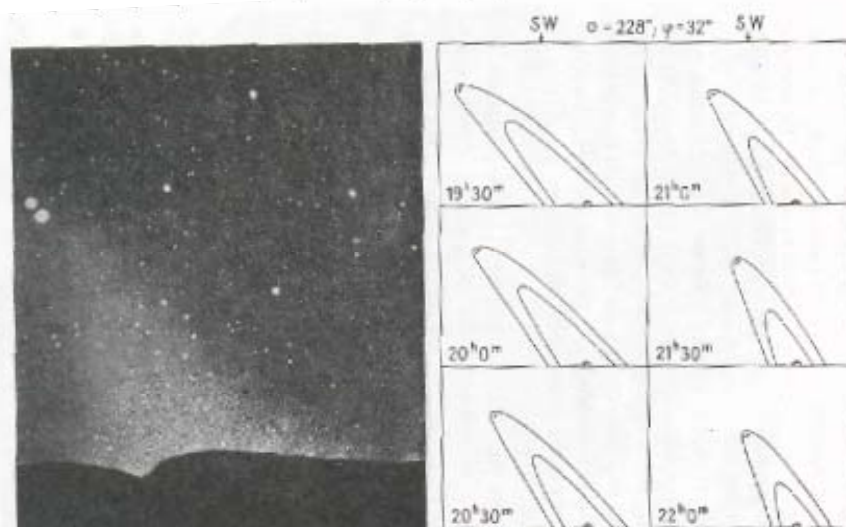
¹ Δεν φαίνεται πιθανή η άποψη του καθηγητού Γ. Μπάνου (1981) ότι μπορούσε να είναι ο πλανήτης Ουρανός ο όποιος είναι στα όρια ορατότητας με γυμνό μάτι, και ο οποίος ανακαλύφθηκε από τον Μ. Herschel το 1781.

ότι έγινε μία στάση του αστέρα - Πλανήτη Δία - επάνω εκεί όπου ήταν το παιδίον. Τις απόψεις του αυτές τις ανακοίνωσε και στην Ακαδημία των Επιστημών της Βιέννης (Der Stern der Magier, 1975, σ. 329 εξ).

Τα παραπάνω γεγονότα, γράφει ο Ferrari D' Occhiello, «επί αιώνες τώρα τα θεωρούσαν ως θαύμα, ενώ άλλοι σύγχρονοι ερευνητές σαν ένα τυπικό μύθο. Κανένα από αυτά, τονίζει, δεν είναι σωστό. Οι νεότεροι υπολογισμοί δείχνουν ότι τότε οι Μάγοι είδαν ένα πολύ εντυπωσιακό και σπάνιο φαινόμενο. Φαινόταν ο αστέρας να στέκεται επί ώρες στην κορυφή του κώνου του ζωδιακού φωτός (σχ. 11 και 12).

Ήταν ο Πλανήτης Ζευς (και ο Κρόνος) από τον όποιον φαίνονταν να βγαίνουν οι ακτίνες του ζωδιακού φωτός... Συγχρόνως -κατά τις 9 και 30 το βράδυ - ανέτειλε η Σελήνη και το θέαμα ήταν εξαιρετικό. Οι προσκυνητές φεύγοντας το απόγευμα από τα Ιεροσόλυμα είδαν στον ουρανό τον αστέρα και όταν έφτασαν στη Βηθλεέμ - έπειτα από πορεία 2-3 ωρών - το σκοτάδι δεν ήταν έντονο ώστε να έλθουν στον τόπο όπου βρισκόταν το παιδίον». 'Ο Ferrari D' Occhiello, λέει, ότι ο άξονας του κώνου του ζωδιακού φωτός από της στιγμής που είχαμε σκοτάδι στις 18 και 45 μέχρι 22 (τοπική ώρα), διαρκώς γινόταν περισσότερο κατακόρυφος, αλλά παραδόξως ο φωτεινός αυτός κώνος που ξεκινούσε από το Δία, τον Μεσσιανικό αστέρα, παρέμενε στο αυτό σημείο (σχ. 11). "Έτσι δημιουργήθηκε η εντύπωση, πως ο αστέρας «έστη επάνω ου ην το παιδίον». Ήταν πλέον εύκολο σ' αυτούς να βρουν τον υιόν τού βασιλέως» (1977, σ. 95).

Ο ίδιος ερευνητής δέχεται ότι οι Μάγοι είχαν βέβαια τη νοσταλγία της αναμονής Μεσσία, πήραν όμως αφορμή από την πρωινή ανατολή (σχ. 10) του Διός - που θεωρούνταν αστέρας του Μεσσία - στα μέσα Μαρτίου του 7 π.Χ., ώστε να επιχειρήσουν το ταξίδι από τη Βαβυλώνα προς την Παλαιστίνη. «Ότι συνέβη τότε, γράφει ο Ferrari D' Occhiello, δεν ήταν

Σχ. 11. Ο αστέρας στέκεται στη κορυφή του κώνου και δείχνει προς τη Βηθλεέμ.

Σχ. 12. Βαθμιαία δόσις του ζωδιακού φωτός την 12 Νοεμβ. 7 π.Χ.

κανένα «θαύμα» υπό την έννοια της παραβίασεως των φυσικών νόμων, ώστε να μη μπορούμε να το εξετάσουμε με τα βοηθητικά μέσα της σύγχρονης Αστρονομίας. Όταν όμως το δούμε με τα μάτια ενός πιστού, τότε βλέπομε κάτι το εξαιρετικό και θαυμαστό, όχι στα επί μέρους, αλλά στο συνδυασμό όλων αυτών των δεδομένων».

Στη συνέχεια, τονίζει - αυτό είναι αξιοσημείωτο - ότι μέσα στο σχέδιο του θεού, δια του τρόπου αυτού, αποκαλύφθηκε ο υιός του Θεού στους εθνικούς. Και μένουμε εκστατικοί, για το πώς οι Μάγοι μπόρεσαν δια μέσου της επιστήμης των άστρων και των μύθων και των δυσκολιών του ' Ηρώδη να μάθουν την αλήθεια. Αυτό οφείλεται στην καλή διάθεση και θέληση πού είχαν, ώστε να βρουν το παιδίον ' Ιησού (1977, σ. 96). ' Επανέρχεται και πάλι (1978, 517) για να επιμείνει στην άποψη του, της υποδείξεως του τόπου δια του Διός και του κώνου του ζωδιακού φωτός και να διατύπωση σαφέστερα κάπως την εκδοχή, ότι η σύνοδος Διός και Κρόνου του 7 π.Χ. έδωσε στους Μάγους την αφορμή να έλθουν στη Βηθλεέμ. Για αυτό όμως θα γίνει λόγος και στο επόμενο κεφάλαιο.

' Η ερμηνεία αυτή του καθηγητού Ferrari D' Occhiello, παρουσιάσθηκε τα τελευταία χρόνια και δεν έχει υποστεί διεθνώς κριτική από αστρονομικής ειδικότερα πλευράς. ' Ο γνωστός και διεθνώς αναγνωρισμένος ως ερευνητής της αρχαίας Αστρονομίας καθηγητής B. L. Van der Waerden γράφει ότι πείσθηκε από όσα υποστηρίζει ο Βιεννέζος ερευνητής περί του άστρου της Βηθλεέμ. Δεν έχουμε όμως πάρει υπόψη άλλους ερευνητές, οι όποιοι σχολίασαν την ερμηνεία αυτή.

Βεβαίως η ερμηνεία αυτή του καθηγητού Ferrari D' Occhiello, παρουσιάζει ορισμένα θετικά και εποικοδομητικά στοιχεία, αλλά γεννά και πολλά ερωτηματικά, τα όποια κάνουν τον μελετητή πολύ επιφυλακτικό ως προς την αποδοχή της. ' Οφείλει να είναι κανείς πολύ σκεπτικός και μάλλον θα πρέπει να την αποκλείσει, μάλιστα ως προς το δεύτερο μέρος, της υποδείξεως του τόπου όπου ήταν «το παιδίον».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'.

Πιθανές ερμηνείες του άστρου της Βηθλεέμ

Πιθανές ερμηνείες - λύσεις

Από τους μελετητές και ερευνητές του προβλήματος του άστρου της Βηθλεέμ προτάθηκαν κατά καιρούς και άλλες λύσεις ή ερμηνείες, οι οποίες παρουσιάζονται ευλογοφανείς και μπορούν να συζητηθούν περισσότερο. Διότι είναι πιθανόν μία από αυτές να είναι εκείνη που μπορεί να εξηγήσει συνολικά ή μερικά το φαινόμενο του αστέρος κατά τη Γέννηση του Ιησού. Θα

παρουσιαστούν και θα συζητηθούν οι πιθανές αυτές λύσεις ευθύς αμέσως.

A' Σύνοδος Πλανητών

Οι πλανήτες του ηλιακού μας συστήματος έχουν δύο περιοδικές κινήσεις: α) Τις *πραγματικές κινήσεις*- διαγράφουν δηλαδή τροχιές γύρω από τον Ήλιο, οι οποίες γίνονται σύμφωνα με τους τρεις νόμους του Κέπλερ και το νόμο της παγκοσμίου έλξης του Νεύτωνα. Οι πλανητικές τροχιές είναι ελλειπτικές και ο Ήλιος βρίσκεται στη μία εστία - κοινή εστία όλων των ελλείψεων των τροχιών των πλανητών, β) Τις *φαινόμενες ή φαινομενικές κινήσεις*. Δηλαδή οι πλανήτες φαίνεται να διαγράφουν διαφορετικές τροχιές μεταξύ των άλλων απλανών. Οι τροχιές αυτές παρουσιάζονται πολύπλοκες στην ουράνιο σφαίρα, είναι όμως περιοδικές και οι αστρονόμοι μπορούν να τις προσδιορίσουν πολλά χρόνια πριν τις διαγράψουν οι πλανήτες. Μπορούν ακόμη να βρουν τις φαινόμενες θέσεις των πλανητών, όπως ήσαν 50, 100 ή 1000 χρόνια πριν την εποχή μας. Άρα και στην εποχή της Γεννήσεως του Ιησού.

Συχνά παρατηρείται από τον πλανήτη μας *σύνοδος ή συνάντηση* - δηλαδή μεγάλη *φαινομενική προσέγγιση* στο ίδιο περίπου σημείο της ουράνιας σφαίρας - δύο ή περισσότερων πλανητών. Δηλαδή φαίνονται να πλησιάζουν πολύ μεταξύ τους και καμιά φορά νομίζει κανείς ότι βρίσκονται σε επαφή - χωρίς φυσικά να συμβαίνει ποτέ αυτό. Τότε φαίνονται σαν ένας πολύ λαμπρός αστέρας.

Η σύνοδος δύο ή περισσότερων πλανητών προκαλεί την περιέργεια πολλών ή και την προσοχή ορισμένης τάξεως ανθρώπων, των αστρολόγων, πού ασχολούνται με την τέχνη της αστρολογίας. Οι τελευταίοι αυτοί - δεν πρόκειται φυσικά περί των επιστημόνων αστρονόμων - και όσοι πιστεύουν στην αστρομαντεία και ασχολούνται με τα ωροσκόπια, υπολογίζουν εκ προτέρου τις συνόδους των πλανητών και κάνουν τάχα «προρρήσεις» διαφόρων γεγονότων, συνήθως δυσάρεστων.

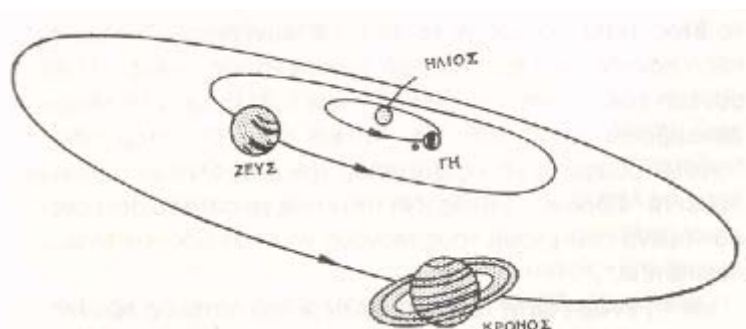
Στην αρχαιότητα όταν δεν είχε αναπτυχθεί η Αστρονομία σε καθαρή επιστήμη, ήταν πολύ διαδεδομένη η «απόκρυφη» και «μαντική» αυτή τέχνη - η αστρολογία. Και οι Μάγοι του Ευαγγελίου ασφαλώς θα παρακολουθούσαν τις κινήσεις των πλανητών και θα προέβλεψαν μια τέτοια σύνοδο πλανητών. Είναι μάλιστα φυσικό να τη θεωρήσουν ως ένδειξη, ότι κάτι σπουδαίο πρόκειται να συμβεί στην Παλαιστίνη. Δεν αποκλείεται - λένε μερικοί -οι Μάγοι να είχαν πληροφορηθεί, και σαν γνώστες πολλών πραγμάτων και από την περιπλάνηση των Ισραηλιτών στην έρημο, ότι ο λαός αυτός περίμενε το Μεσσία να τους χαρίσει τη λύτρωση και την ελευθερία. Άλλωστε ο πόθος της λύτρωσης ήταν πανανθρώπινος, όπως είπαμε και στην εισαγωγή, επομένως ανταποκρίνονταν και σε μία εσωτερική ψυχική έφεση των σοφών Μάγων. Γι' αυτό έκαναν και το ταξίδι στην Παλαιστίνη. Την υπόθεση της συνόδου πλανητών για την

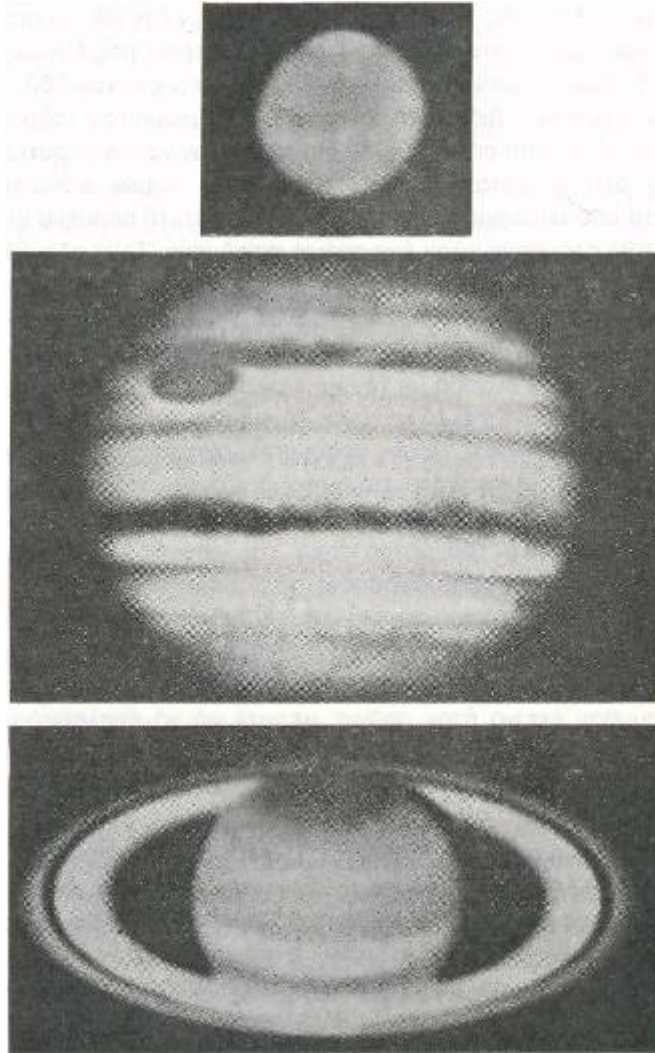
εξήγηση του αστέρα των Μάγων υποστήριξε ο διάσημος αστρονόμος /. Κέπλερ (1571-1630), ο οποίος υπολόγισε ότι το Δεκέμβριο του 1603 θα γινόταν σύνοδος Δία και Κρόνου στον αστερισμό του Τοξότη. Η σύνοδος αυτή συνέβη, αλλά δεν μπόρεσαν να την παρατηρήσουν, γιατί φαινόταν πολύ κοντά ο Ήλιος. Όμως ο Κέπλερ, έπειτα από υπολογισμούς που έκανε, είδε ότι το επόμενο έτος 1604 θα ελάμβανε χώρα ένα σπάνιο φαινόμενο. Τους πλανήτες Δία και Κρόνο θα πλησίαζε ο Άρης (σχ. 13) και οι τρεις μαζί θα σχημάτιζαν ένα τρίγωνο, στις κορυφές του οποίου θα ήταν οι τρεις αυτοί πλανήτες. Πράγματι στις 26 Σεπτεμβρίου 1604 ο Άρης ήλθε σε σύνοδο με τον Κρόνο και έπειτα από λίγες ημέρες, θα σχηματίζονταν το τρίγωνο. Το «πύρινο τρίγωνο», όπως το αποκαλούσαν οι αστρολόγοι, πραγματικά σχηματίστηκε και ήταν θεαματικό. Διότι φαινόταν στο δυτικό ορίζοντα κατά το λυκόφως και έδνε πέντε ώρες έπειτα από τη δύση του Ήλιου και σύμφωνα με τις δοξασίες των αστρολόγων της εποχής εκείνης, το «πύρινο τρίγωνο» θεωρούνταν ένα πολύ σπουδαίο γεγονός.

Ο Κέπλερ γράφει σχετικά με το τρίγωνο αυτό τα εξής: «Μερικοί παρατηρούσαν, για να διορθώσουν τις αστρονομικές τους εφημερίδες, μερικοί από απλή ευχαρίστηση, μερικοί επειδή το συμβάν εκείνο ήταν σπάνιο, μερικοί για να επαληθεύσουν τους υπολογισμούς τους, ενώ άλλοι για να δουν, αν θα παρουσιάζονταν και ένας κομήτης, όπως είχε προβλεφθεί καθαρά από την αστρολογία των Αράβων».

Το «πύρινο τρίγωνο» παρέμεινε αρκετές ημέρες στον ουρανό. Έπειτα ο Άρης πλησίασε σιγά - σιγά αρκετά το Δία, ήλθαν σε σύνοδο στις 9 Οκτωβρίου, και την επόμενη ανέλαμψε έξαφνα ένας νέος καινοφανής αστέρας - ένας νόβα - στον αστερισμό του Ήφαιστου, που έδινε φως όσο και ο πλανήτης Δίας. Ήταν κοντά στο Δία και τον Άρη. Ο Κέπλερ τον είδε για πρώτη φορά τη νύχτα της 17ης Οκτωβρίου 1604 και συνέχισε να τον παρατηρεί και να τον μελετά μέχρι την 8η Οκτωβρίου 1605. Πήρε το όνομα «αστήρ του Κέπλερ» και σήμερα θεωρείται ότι ήταν ένας (υπερκαινοφανής) αστέρας.

Σχ. 14. Οι τροχιές της Γης, του Διός και του Κρόνου έρχονται και σε σύνοδο.

Σχ. 13. Επάνω. Ο πλανήτης "Αρης. (Φωτογραφία Αστεροσκοπείου Lowell).

Μέσο: Ο πλανήτης Ζευς.

Κάτω: 'Ο πλανήτης Κρόνος. (Οι φωτογραφίες Διός και Κρόνου με το τηλεσκόπιο Palomar).

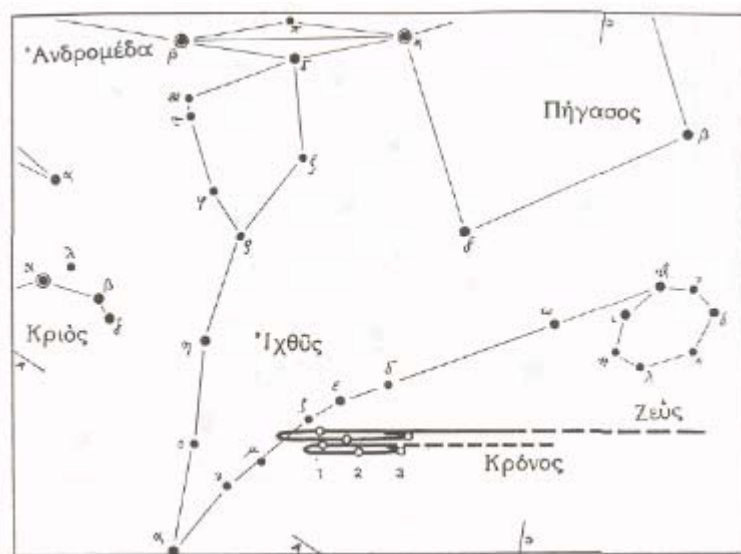
Τα τελευταία χρόνια μάλιστα, οι αστρονόμοι μπόρεσαν να φωτογραφίσουν τα υπολείμματα της τεραστίας εκείνης έκρηξης. Γιατί ήταν μια έκρηξη άστρου μεγάλων διαστάσεων όπως θα δούμε, όταν επανέλθουμε στο ζήτημα των *supernova* (σούπερνοβα) άστρων.

Σύνοδος πλανητών Διός και Κρόνου; 'Ο Κέπλερ σκέφθηκε, μήπως κατά την εποχή της Γεννήσεως του Χρίστου συνέβη μια παρόμοια σύνοδος των μεγάλων αυτών πλανητών (σχ. 14). Και άρχισε να έρευνα την περίπτωση αυτή. Έπειτα από μακρά υπολογιστική εργασία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κατά το 747 έτος από κτίσεως Ρώμης - δηλαδή το έτος 7 π.Χ. - ο Ζευς ήλθε σε σύνοδο με τον Κρόνο τρεις φορές το ίδιο έτος και το επόμενο έτος ακολούθησε ο σχηματισμός του «πύρινου τριγώνου» με την προσέγγιση στους δύο πρώτους και του πλανήτη Άρη, και ότι ο Χριστός γεννήθηκε ένα ή δύο χρόνια μετά τη σύνοδο των πλανητών. Η σύνοδος του 1604 θα μπορούσε να συγκριθεί με εκείνη του 7 π.Χ.

Επί πλέον ο Κέπλερ υποστήριξε ότι οι Μάγοι προέρχονταν από τους Χαλδαίους, όπου γεννήθηκε η αστρολογία και ένα από τα αξιώματα της αστρολογικής τέχνης του λαού τούτου είναι ότι:

«Μεγάλες σύνοδοι των πλανητών, πού γίνονται στα κύρια σημεία και ιδιαίτερα στα ισημερινό σημεία του Κριού και του Ζυγού, σημαίνουν αλλαγή των πραγμάτων σε διεθνή κλίμακα. Και ένας κομητοειδής αστέρας, πού εμφανίζεται κατά τον ίδιο χρόνο με τη σύνοδο, προαναγγέλλει τη γέννηση βασιλέως... Χάριν αυτών των μάγων εμφανίσθηκε τότε ο νέος αστέρας... Δεν αμφιβάλλω, ότι ο Θεός ηθέλησε να τροφοδοτήσει την καλή πίστη των Χαλδαίων». Κατά τον Κέπλερ επρόκειτο για κάποιο ιδιάζοντα αστέρι, ενός ας πούμε μη «φυσικού» αστεριού. Γιατί γράφει ο Κέπλερ, «ο αστήρ των Μάγων δεν ήταν ένας της συνήθους σειράς των κομητών ή των νέων αστερών (nova), αφού κινούταν, λόγω ειδικού θαύματος, στο κατώτερο στρώμα της ατμοσφαιράς...».

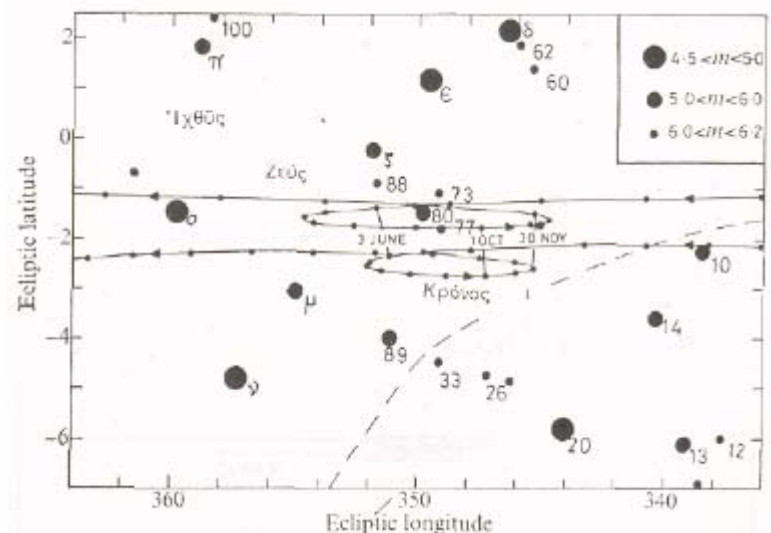
Οι σύνοδοι των πλανητών Διός και Κρόνου είναι ένα φαινόμενο πού επαναλαμβάνεται κάθε 20 χρόνια, επομένως έχουμε 5 τέτοιες συνόδους τον αιώνα. Αλλά επειδή οι μισές από αυτές γίνονται την ήμερα και ένας αριθμός από τις άλλες κατά το λυκαυγές και το λυκόφως, ή με ουρανό συννεφιασμένο, πολύ λίγες είναι ορατές και μπορούν άνετα να παρατηρηθούν. Επομένως, ευνοϊκά παρατηρήσιμη σύνοδο των πλανητών αυτών έχουμε κάθε 125 ως 250 χρόνια. Εξαιρετικά σπάνιες είναι οι τριπλές σύνοδοι Διός - Κρόνου στους ' Ιχθύς - δηλαδή τρεις σύνοδοι το 'ίδιο έτος - πού συμβαίνουν σε διάστημα μικρότερο του έτους! Το φαινόμενο αυτό είναι πολύ εντυπωσιακό, ίσως και παράδοξο. Ο καθηγητής Ο. Neugenbauer, ειδικός στα χρονολογικά προβλήματα – ιδιαίτερα μελετητής όλων των καθαρά επιστημονικών αστρονομικών πινάκων της σφηνοειδούς γραφής - υπολόγισε ότι, από το έτος 1800 π.Χ. μέχρι το 400 μ.Χ. συνέβηκαν δύο μόνο τριπλές σύνοδοι του Διός και του Κρόνου στους ' Ιχθύς. ' Η πρώτη συνέβηκε τον Ιούνιο του 861 π.Χ. και η άλλη μεταξύ Μαΐου και Δεκεμβρίου του 7 π.Χ. (σχ. 15 και 16).

Σχ. 15. Φαινόμενη κίνηση των πλανητών Διός και Κρόνου μεταξύ των απλανών το έτος 7 π.Χ. (διακεκομμένη γραμμή προ της ανατολής. Ζημιώνονται Ιδιαιτέρως οί θέσεις των πλανητών: (1) -28 Μαΐου, (2)-15Σεπτ., (3)-12Νοεμβ. 7π.Χ.

Ο αστερισμός των Ίχθύων σύμφωνα με τις δοξασίες των αστρολόγων αντιπροσωπεύει το Εβραϊκό Έθνος. Να ήταν άραγε αυτό το αστρονομικό φαινόμενο πού έκαμε τους Μάγους να επιχειρήσουν τη μεγάλη περιπέτεια;

Με τη γνώμη αυτή του Κέπλερ περί του αστέρος των Μάγων, συμφωνούν διάφοροι ερευνητές, πού ασχολήθηκαν με το ζήτημα αυτό και το μελέτησαν περισσότερο συστηματικά. Αναφέρουμε τον L. Ideler (1826), ο οποίος μετά 200 έτη επανάφερε στην επιφάνεια τη θεωρία του Κέπλερ, της τριπλής συνόδου του 7 π.Χ., τον H. Kritzinger (1911) και τον Gerhardt (1922). Ίδιαιτέρως αναφέρουμε τον R. Hennig (1936) ο οποίος πρόβαλε αστρονομικά καί αρχαιολογικά επιχειρήματα, καθώς και τον L. Liebhart (1954), ο οποίος παρουσίασε τη σπανιότητα του φαινομένου του 7 π.Χ. Προς υποστήριξη της άποψης του ο καθηγητής R. Hennig επικαλείται το γεγονός ότι ο Ίουδαϊκός λαός συνδέεται ιδιαιτέρως με τον Κρόνο, ο οποίος κατά αρχαία Εβραϊκή παράδοση δημιουργήθηκε από το Θεό για να προφυλάγει τον Ίσραήλ και κατά τον προφήτη Άμώς (E, 26) είναι το «άστρον του Θεού υμών Ραιφάν, τους τύπους αυτών, ους έποιήσατε έαυτοίς» (το άστρο του ειδωλολατρικού Θεού σας Ραιφάν, τα είδωλα τους, τα όποια κατασκευάσατε για τον εαυτό σας).

Σχ, 16. Η τριπλή σύνοδος του Δία και του Κρόνου του 7 π.Χ. Οι τελείες των τροχιών Δία και Κρόνου αντιστοιχούν σε διαστήματα 20 ημερών. *m* είναι το φαινόμενο μέγεθος των αστέρων.

Ακόμη και αυτή η ήμερα του Σαββάτου - αργία για τους Ίβραίους – σχετίζεται αστρολογικά με τον Κρόνο (Saturday, Samstag, Sabti Dies ή ήμερα του Sabbath) είναι μια μαρτυρία ιδιαίτερης συμπάθειας των Ιουδαίων προς τον Κρόνο, ο οποίος για τους Βαβυλώνιους ήταν καλός πλανήτης και μάλιστα για τους λαούς πού κατοικούν δυτικότερα της Βαβυλώνας.

Ο Καθηγητής όμως Στ. Πλακίδης παρατηρεί (σ. 21) ότι «υπάρχουν αρκετά βάσιμοι άμφιβολία, δοθέντος ότι εν τω Εύαγγελίω γίνεται σαφώς καί κατ' επανάληψιν λόγος περί ενός καί μόνου αστέρος, πράγμα όπερ συμφωνεί προς τάς προσδοκίας του Ιουδαϊκού λαού, όστις ανέμενε να τω άναγγελθή ή γέννη-σις του Μεσαίου δι' αστέρος («άνατελεΐ άστρον εξ Ί Ιακώβ,

άνα-στήσεται άνθρωπος εξ ' Ισραήλ» (' Αριθμ. κδ' 17), εκτός εάν και ενταύθα και εν τω κατά Ματθαίον Εύαγγελίω ή λέξις *αστήρ*, έχει όπως η παρά πολλοίς των αρχαίων συγγραφέων η λέξις άστρον, περιληπτικήν σημασίαν, επέχουσα θέσιν της λέξεως *αστερισμός* και δηλοῦσα ομάδα αστέρων» (Είς. εις Άράτου φαινόμενα, Πλάτωνος Πολιτεία 96 V κ.λπ.).

Η άποψη ότι με την λέξη άστρο μπορούμε να θεωρήσουμε αστερισμό δεν είναι ορθή, όπως δείχνει η προσεκτική ανάγνωση του όλου χωρίουⁱ. Το νόημα του όλου κειμένου είναι ότι το άστρο δεν σημαίνει άλλο παρά αυτόν τον Μεσσία. Τον Ιησού Χριστό πού θα προέλθει από τους απογόνους του ' Ιακώβ και θα συντριψη τους εχθρούς του ισραηλιτικού λαού. Επομένως ισχύει εξ ολοκλήρου η άποψη του καθηγητή Στ. Πλακίδη, ότι θα πρέπει να αμφιβάλει κανείς στην ερμηνεία του άστρου της Γέννησης ως συνόδου δύο ή τριών πλανητών.

Β' «Μεγάλες σύνοδοι» των επτά πλανητών.

Οι «μεγάλες σύνοδοι» των επτά πλανητών έχουν για τους αστρολόγους ιδιαίτερη σημασία. Αποτελούν τα σημαντικότερα ουράνια φαινόμενα σύμφωνα με τη θεωρία τους.

Πώς ορίζονται οι μεγάλοι σύνοδοι των επτά πλανητών και ποιοι είναι οι πλανήτες αυτοί; Πρόκειται για τους 5 μεγάλους πλανήτες, γνωστούς από την αρχαιότητα. Τους Έρμη, Αφροδίτη, Άρη, Δία και Κρόνο. Και ακόμη για τους: Ήλιο και Σελήνη, τους οποίους θεωρούσαν ως πλανήτες, πού περιφέρονται μαζί με τους 5 πραγματικούς, γύρω από την ακίνητη Γη, η οποία ήταν, όπως πίστευαν τότε, στο κέντρο του πλανητικού συστήματος. Στις μεγάλες συνόδους όλοι οι πλανήτες συγκεντρώνονται σε στενή περιοχή της ζωδιακής ζώνης - συνήθως σε μήκος 30°. Και η κάθε περιοχή συμπίπτει συνήθως με ένα από τα μέρη - τους «οίκους»ⁱⁱ - στα όποια διαιρείται η ζωδιακή ζώνη (ή ο ζωδιακός κύκλος).

Σύμφωνα με τις δοξασίες των αστρολόγων οι μεγάλοι σύνοδοι των πλανητών ακολουθούνται ή προκαλούν μεγάλες αλλαγές των κοσμικών πραγμάτων. Επομένως βρισκόμαστε, εξ ολοκλήρου μέσα στο πεδίο της αστρολογικής διερευνήσεως του προβλήματος.

Υποστηρίχθηκε λοιπόν, από άλλους ερευνητές και η άποψη ότι το άστρο της Βηθλεέμ δεν ήταν παρά μία συγκέντρωση όλων των πλανητών κατά τον ' Απρίλιο του 6 π.Χ. στην ακμή των οίκων Ιχθύων - Κριού. Γράφει (σ. 171) ο αστρονόμος Κ. Χασάπης: «Η άρθρωσηⁱⁱⁱ της

ⁱ Δίνουμε το κείμενο σε ερμηνευτική απόδοση, «θα τον δω και θα τον δείξω το Μεσσία, όχι όμως τώρα. Μακαρίζω αυτόν, αλλά δεν είναι πλησίον. ' Αργότερα θα ανατείλει άστρο από τους απογόνους του ' Ιακώβ, θα αναδειχθεί άνθρωπος από τον ισραηλιτικό λαό και θα συντριψει τους αρχηγούς των Μωαβιτών και θα λαφυραγωγήσει όλους τους απογόνους του Σήθ» (Αριθμ. κδ' 17).

ⁱⁱ Τα δώδεκα μέρη ή τα δωδεκατημόρια λέγονται και «οίκοι» (του Ηλίου), διότι μέσα σε καθένα από αυτά παραμένει ο Ήλιος επί ένα μήνα καθώς διατρέχει την εκλειπτική εντός ενός έτους.

ⁱⁱⁱ «Άρθρωση», «ακμή της αρθρώσεως» και «εξάρθρωση» είναι όροι καθαρώς αστρολογικοί πού σημαίνουν ορισμένες φάσεις της φαινομενικής κινήσεως των πλανητών δια να εισέλθουν στους «οίκους» (τα δωδεκατημόρια του ζωδιακού κύκλου) να πάρουν ορισμένες θέσεις και να εξέλθουν. "Αν όλα αυτά, τα καθαρώς φαινομενικά, μπορούν να έχουν κάποια σχέση με τα ανθρώπινα γεγονότα, αυτό εξαρτάται από την επίγνωση η και απλή γνώσι του ανθρώπου για την πραγματική του θέση μέσα στο σύμπαν.

συγκεντρώσεως άρχισε από την 23η Οκτωβρίου του 9 π.Χ. και η πλήρης εξάρθρωση αυτής περατώθηκε μετά πέντε χρόνια και δέκα μήνες περίπου, την 1η Σεπτεμβρίου του 3 π.Χ. Η ακμή της διήρκεσε επί 5, 76 ήμερες μόνο, δηλαδή από 13, 39 μέχρι 19,15 Απριλίου του 6 π.Χ. Εκτός από αυτή τη συγκέντρωση όλων των πλανητών υπήρξαν επί μέρους φαινόμενα, τόσο η «τριπλή» σύνοδος Κρόνου - Διός του 7 π.Χ., όσον και το τρίγωνο Άρη - Δια - Κρόνου της 25ης Φεβρουαρίου 6 π.Χ. τα όποια επεσήμανε ο Κέπλερ».

Την άποψη αυτή υποστηρίζει με την εκτενή και λεπτομερή μελέτη του (1970) ο Κ. Χασάπης και δέχεται «ότι η συγκέντρωση των πλανητών του 6 π.Χ. δεν είναι τίποτε άλλο παρά το «άστρο της Βηθλεέμ» και ότι μέσω αυτής η ευαγγελική περικοπή του Ματθαίου ερμηνεύεται απόλυτα και μάλιστα ως προς τα ακανθώδη σημεία της οδήγησης των μάγων από το άστρο και της στάσης του άστρου «επάνω ου ην το παιδίον» και επί πλέον -το σπουδαιότερο – μ' αυτή είναι δυνατός ο ακριβής καθορισμός του χρόνου Γέννησης του Ιησού, το οποίο και βρίσκεται σε απόλυτη συμφωνία προς τις σχετικές πληροφορίες των Ευαγγελιστών» (σ. 171).

Η εξήγηση, πού δίνει ο Κ. Χασάπης για το άστρο της Βηθλεέμ, είναι προφανώς αστρολογική. Σχετικά γράφει (σ. 208-209) ο ίδιος τα έξης: ' Η πλήρης ερμηνεία όλων των φαινομένων αυτών προϋποθέτει και μεγάλη αστρολογική πείρα, αλλά και άλλες γνώσεις πέραν των στοιχειωδών πάνω στην «Κοσμική Αστρολογία», όπως επίσης και την συνδρομή πολλών άλλων συγγενών τομέων της εν γένει Αποκρυφολογίας...». Γι' αυτό και όλη η παρεχόμενη παρακάτω αστρολογική ερμηνεία της «μεγάλης πλανητικής συγκέντρωσης», αποβλέπει, αποκλειστικά στην απόδειξη ότι πράγματι ο αστήρ των μάγων ήταν η παραπάνω συγκέντρωση, περιορίζεται σε εκείνες μόνον τις αστρολογικές γενικότητες, όσες χρειάζονται για την απόδειξη αυτή». Στη συνέχεια, τονίζει ακόμη ότι, «εφόσον στην Αστρολογία κάθε πλανήτη δεν θεωρείται απλά σαν υλικό ουράνιο σώμα, αλλά λογίζεται επιπλέον σαν πηγή ακτινοβολιών (ασχέτων προς τις ηλεκτρομαγνητικές), οι οποίες οφείλονται εις τον «πνευματικό κόσμο»... δεν εδράζονται - ομολογεί - σε επιστημονικά δεδομένα, δεν είναι δυνατόν να γίνουν αποδεκτές». ' Εντούτοις όμως στηρίζεται στις δοξασίες και τις απόψεις των αστρολόγων και στο πώς εκείνοι είδαν τη μεγάλη συγκέντρωση των πλανητών, για να εξήγηση τον αστέρα της Βηθλεέμ. «Υπό αυτές τις προϋποθέσεις γράφει (σ. 209) παρέχεται κατωτέρω η γενική αστρολογική ερμηνεία της συγκέντρωσης των πλανητών του 6 π.Χ.».

Στα ανωτέρω κείμενα τονίζεται αρκετά σαφώς ότι η διδόμενη ερμηνεία είναι αστρολογική και αποβλέπει στην «απόδειξη» ότι πράγματι ο αστέρας των Μάγων ήταν η μεγάλη συγκέντρωση των πλανητών, και λαμβάνει αστρολογικό υλικό όσο χρειάζεται «δια την απόδειξη αυτή». Γενικότερα με τις αστρολογικές θεωρίες και απόψεις δεν ασχολείται η επιστήμη της Αστρονομίας και δεν είναι δυνατόν η παρούσα έρευνα να παρακολούθησε το σκεπτικό των αστρολόγων, ούτε φυσικά να αποδεχθεί και τις προϋποθέσεις στις όποιες αυτοί στηρίζονται.

Γ' Σούπερνόβα ή νόβα αστέρας.

Προτάθηκε και άλλη ερμηνεία για το άστρο των Μάγων. Ίσως είχαν πρόκειται για την εμφάνιση ενός νόβα (nova) ή σουπερνόβα (supernova) αστέρος, ο οποίος ανέλαμψε έξαφνα στο στερέωμα και έκαμε εξαιρετική εντύπωση στους Μάγους. Τόσο μάλιστα αυτοί εντυπωσιάστηκαν, ώστε μελέτησαν προσεκτικότερα το φαινόμενο αυτό και τελικά - κινούμενοι και από εσωτερικές εφέσεις - πήραν την απόφαση να αναζητήσουν τον τεχθέντα βασιλέα.

Τι είναι οι νόβα (καινοφανείς) και οι σουπερνόβα αστέρες (υπερκαινοφανείς); Είναι μια κατηγορία αστέρων, πού η λαμπρότητα τους, ή όπως λέμε, το μέγεθος τους μεταβάλλεται απότομα. Είναι μεταβλητοί στη λάμψη αστέρες. Αναλάμπουν έξαφνα στον ουρανό σε σημεία, όπου πριν δεν φαινόταν τίποτε με γυμνό μάτι. Συνήθως είναι αόρατοι με μικρά τηλεσκόπια. Είναι αστέρες 14ου και 15ου μεγέθους, πού συνήθως αποτυπώνονται μόνο στις φωτογραφίες. Αίφνης αναλάμπουν σε ένα σημείο του ουρανού και αφού φθάσουν σε ένα μέγιστο λαμπρότητας με πολύ ταχύ ρυθμό, χάνουν σιγά-σιγά τη λαμπρότητα τους.

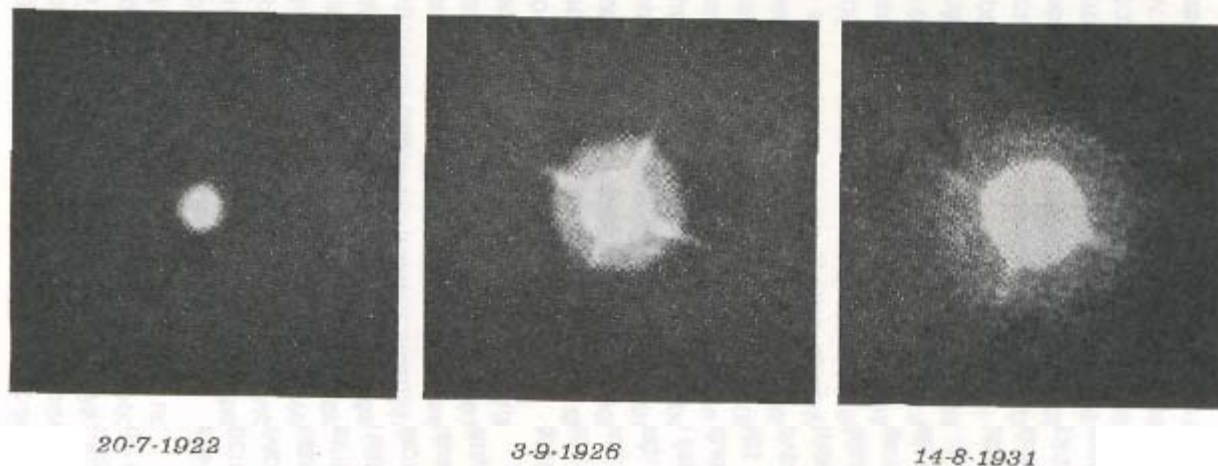
' Η μεγάλη αύξηση της λαμπρότητας των νόβα αστέρων οφείλεται σε έκρηξη και διαστολή της θερμής ύλης του αστέρος, πού εκσφενδονίζεται με ταχύτητα 500-1000 km το δευτερόλεπτο. Λίγους μήνες έπειτα από το μέγιστο ή και ήμερες μόνο, σχηματίζεται γύρω το αεριώδες περίβλημα ή κέλυφος, πού διαρκώς διαστέλλεται και απομακρύνεται από τον κεντρικό αστέρα. ' Η αύξηση της λαμπρότητας του νόβα είναι 50.000 έως 60.000 φορές μεγαλύτερη από την αρχική του λαμπρότητα. Μερικοί τέτοιοι αστέρες στο μέγιστο της λαμπρότητας τους έχουν διάμετρο 50 έως 500 φορές μεγαλύτερη από τη διάμετρο του Ηλίου! Αν συνέβαινε αυτό στον Ήλιο και πάθαινε έκρηξη, μορφής νόβα, θα καταλάμβανε τόσο χώρο όσον περιλαμβάνει η τροχιά της Αφροδίτης. Επομένως σε μια τέτοια περίπτωση ο νόβα - Ήλιος μας θα κατάπιε τον Έρμη και την Αφροδίτη!

' Ίδου μερικά παραδείγματα νόβα ή καινοφανών αστέρων: α) Ο αστέρας του Ίππαρχου (134 π.Χ.) θεωρείται ότι ήταν ένας νόβα. β) Ο καινοφανής του Αετού (Nova Aquilae) 1918, παρουσίασε κέλυφος (σχ. 17) συνεχώς απομακρυνόμενο με ταχύτητα διαστολής 1700 χιλιόμετρα στο δευτερόλεπτο, γ) ' Ο καινοφανής του Περσέως (Nova Persei) 1901. Μετά 15 χρόνια παρουσίασε πραγματικό κέλυφος πού διαρκώς διαστέλλεται, δ) Ο καινοφανής του ' Ηρακλέους 1934, πού εκτός από το κέλυφος ο αστέρας του χωρίστηκε στα δύο και σχηματίστηκε στενό ζεύγος αστέρων με περίοδο 4ω39λ.

Οι σουπερνόβα ή υπερκαινοφανείς αστέρες είναι όμοιοι με τους προηγούμενους - τους νόβα - διαφέρουν όμως κατά το ότι τα φαινόμενα πού παρουσιάζουν εξελίσσονται σε κλίμακα ασύγκριτα μεγαλύτερη. Ένας τέτοιος αστέρας έχει μάζα πολύ μεγαλύτερη από τον Ήλιο. Όταν πάθει την έκρηξη, η μάζα πού αποσπάται, τρέχει με αρχική ταχύτητα 10.000 km το δευτερόλεπτο! Συνολικά εκτοξεύεται στο διάστημα μάζα μεγαλύτερη από τη μάζα του Ήλιου! Γι' αυτό ο αστέρας γίνεται κατά πολλές εκατοντάδες εκατομμύρια φορές λαμπρότερος από τον Ήλιο. Σε ορισμένες

περιπτώσεις ο σουπερνόβα λάμπει περισσότερο από ένα δισεκατομμύριο φορές από τη λάμψη του Ήλιου. Πρόκειται δηλαδή για μία ουσιαστικά «κατάρρευση» του αστέρος, μία «καταστροφή» του.

Οι σουπερνόβα αστέρες φθάνουν στο μέγιστο της λαμπρότητας τους σε διάστημα πολύ σύντομο - μέσα σε λίγες ημέρες - και έπειτα αρχίζουν βραδέως να χάνουν τη λάμψη τους σε διάστημα πολλών μηνών έως δύο ετών. Οι αναλάμπεις τέτοιων αστέρων, ώστε να φαίνονται δια γυμνού οφθαλμού είναι κάτι το πολύ σπάνιο, παρατηρούνται και σε άλλους γαλαξίες. Πρέπει να

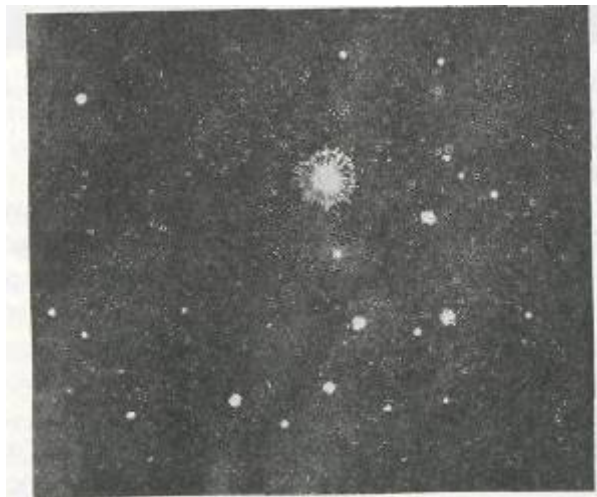
Σχ. 17. Τρεις φωτογραφίες του καινοφανούς του Άετου 1918 (Nova Aquilae) ληφθείσαι κατά μακρά χρονικά διαστήματα ή μία μετά την άλλη. Διαπιστώνεται εύκολα η συνεχής αύξησης του νεφελικού περιβλήματος. Τό φαινόμενο αυτό αποτελεί γενικό κανόνα για την κατηγορία αυτή των αστέρων.

σημειώσουμε ότι μερικοί από αυτούς είναι επαναληπτικοί, δηλαδή αναλάμπουν όχι μια φορά, αλλά δύο ή τρεις φορές.

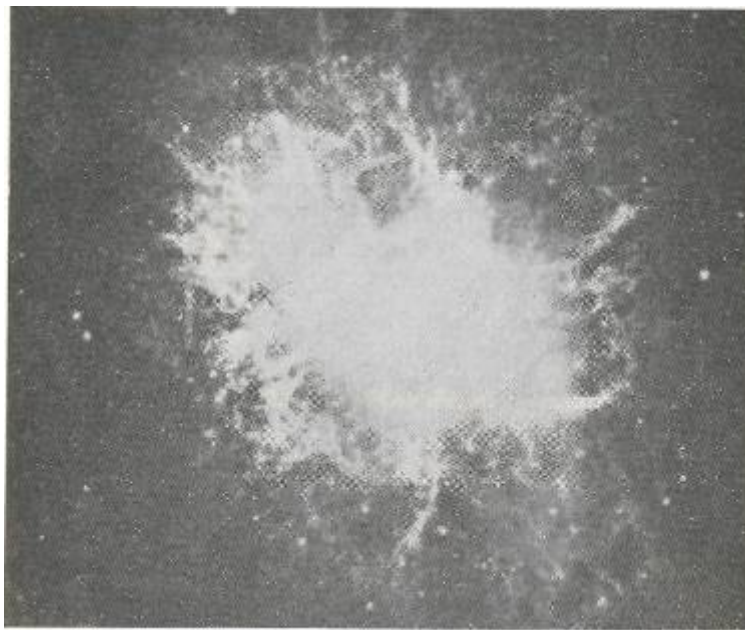
Να μερικά τέτοια παραδείγματα σουπερνόβα ή υπερκαινοφανών αστέρων, α) Ο αστέρας του Τύχωνος (σχ. 18), πού ανέλαμψε στον αστερισμό της Κασσιόπης το Νοέμβριο 1572. Στο μέγιστο της λαμπρότητας του έλαμπε τουλάχιστο όσο η ' Αφροδίτη - ήταν ορατός και την ημέρα - και φαινόταν για 18 μήνες, β) ' Ο αστέρας του Κέπλερ, πού ανέλαμψε στον Οφιούχο το 1604 και έλαμπε όσο και ο Ζευς. Ήταν ορατός δια γυμνού οφθαλμού για δύο χρόνια. γ) Ο σουπερνόβα του Ταύρου το 1054, ο οποίος σήμερα είναι το νεφέλωμα του Καρκίνου (σχ. 19). Η αναλαμπή του καταγράφηκε από Κινέζους και Ιάπωνες και περιγράφεται στα χρονικά τους. Κινέζοι χρονικογράφοι της εποχής εκείνης σημειώνουν ότι εμφανίσθηκε στις 4 Ιουλίου 1054 και «ήταν επισκέπτης αστέρας πού φαινόταν την ημέρα, όπως η Αφροδίτη», και παρέμεινε λαμπρός σαν την Αφροδίτη μέχρι τις 27 Ιουλίου. Έπειτα σιγά-σιγά γινόταν περισσότερο αμυδρός και τελικά άορατος με γυμνό μάτι στις 17 Απριλίου 1056. Δηλαδή φαινόταν 23 ημέρες και την ημέρα και για 21 μήνες τη νύχτα, δ) Το Μάιο του 1006 ανέλαμψε στον αστερισμό του Λαγωού (Νότ. ημισφαίριο) νέος αστέρας, λαμπρός όσο ο πλανήτης Άρης, και φαινόταν για πολλούς μήνες. Σήμερα στη θέση αυτή ευρίσκεται ραδιοπηγή, και το 1976 αστρονόμοι κατάφεραν να φωτογραφίσουν με το

μεγάλο τηλεσκόπιο των 4m του Cerro Tololo υπολείμματα του σουπερνόβα του 1006.

Σχ. 18. 'Ο καινοφανής του 1572 στον αστερισμό της Κασσιόπης (κατά προσέγγιση θέση του) πού φαινόταν και την ήμερα, προκάλεσε ζωηρό ενδιαφέρον πολλών ανθρώπων.

*Σχ. 19. Το Νεφέλωμα του Καρκίνου. Αυτό είναι το υπόλειμμα ενός *supernova* πού παρατηρήθηκε το 1054.*

Κάθε αιώνα στο Γαλαξία μας, παρατηρούνται 2 ή 3 σουπερνόβα, οι όποιοι είναι ορατοί με γυμνό μάτι στο μέγιστο της λαμπρότητας τους και οι περισσότεροι ανακαλύπτονται φωτογραφικά. Σε άλλους γαλαξίες με τηλεσκόπια παρατηρήθηκαν μέχρι τώρα περί τους 400 υπερκαινοφανείς αστέρες. Καταγράφονται όλοι σε ειδικούς καταλόγους, τους οποίους μελετούν οι ερευνητές από πολλές πλευρές, προκειμένου να έχουν πληρέστερη εικόνα του σύμπαντος. Να εισχωρήσουν στον εσώτερο μηχανισμό του και να αντιμετωπίσουν βασικά κοσμολογικά προβλήματα.

Συστηματική εξ άλλου κατά περίπτωση αναζήτηση σε περιγραφές και Ιστορήματα διαφόρων λαών της αρχαιότητας - κυρίως της Ανατολής - φέρνουν στο φως τέτοια ουράνια φαινόμενα, πού προκαλούν πολύ το ενδιαφέρον των αστρονόμων κατά την έρευνα κυρίως μακράς κλίμακας γεγονότων. Η λεπτομερής και συστηματική ιστορική έρευνα από ειδικούς επιστήμονες έφερε στο φως ορισμένα στοιχεία, τα οποία συνηγορούν εκ πρώτης όψεως υπέρ της γνώμης του σουπερνόβα ή του νόβα ως αστέρος πού παρακίνησε και οδήγησε τους Μάγους στη μεγάλη τους πορεία (σχ. 20).

Την άποψη του υπερκαινοφανούς αστέρα σαν άστρου της Βηθλεέμ υποστήριξε και ο καθηγητής Στ. Πλακίδης. «Εάν παραδεχθούμε, γράφει (σ. 24) ότι το άστρο της Βηθλεέμ ήταν όντως τέτοιο άστρο, η εξαφάνιση και η επανεμφάνιση τού θα μπορούσε ίσως να εξηγηθεί ως εξής: Όταν το άστρο εμφανίστηκε αρχικά, ήταν εξαιρετικά λαμπρό σε βαθμό ώστε να προκαλέσει άμεσα την προσοχή και μεγάλο ενθουσιασμό στους Μάγων. Μετά, άρχισε, όπως συμβαίνει στους καινοφανείς αστέρες, να χάνει κάπως την λαμπρότητα του, εως ότου χάθηκε, στις ηλιακές ακτίνες και επομένως έγινε αόρατος, μέχρις ότου πάλι, αναδύθηκε από τις ηλιακές ακτίνες αναγνωρίστηκε από τους Μάγους. ' Αλλά και αν δεχθούμε, όπως ο ιερός Χρυσόστομος, ότι το άστρο των Μάγων ήταν ορατό κατά την ημέρα και ότι «την μεν έως Παλαιστίνης όδόν έφαινετο χειραγωγών, επειδή δε οί Μάγοι επέβησαν των ' Ιεροσολύμων, έκρυψεν εαυτόν είτα πάλιν ότε τον ' Ηρώδη αφέντες διδάξαντες αυτόν υπέρ ων ήλθον, έμελλον άπιέναι, δείκνυσιν εαυτόν», το γεγονός τέτοιας εξαφάνισης δεν αντίκειται στα χαρακτηριστικά των καινοφανών αστέρων, γιατί υπάρχουν τέτοιοι που αναλάμπουν περιοδικά. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί ο νέος ' Οφιούχου 1901.

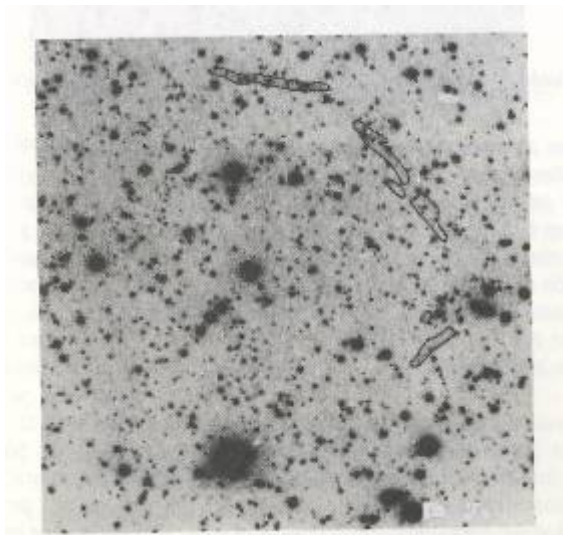

Σχ. 20. Το νηματοειδές νεφέλωμα του Κύκνου στο σύνολο του. Ίσως είναι υπόλειμμα από έκρηξη υπερκαινοφανούς αστέρος πριν περίπου 50.000 χρόνια.

Συνεπώς η εξήγηση του άστρου των Μάγων με την εμφάνιση καινοφανούς αστέρος είναι δυνατό να συμφωνεί ως προς τα χρονικά όρια, τα οποία παρέχονται από τις πηγές σε σχέση με την επίσκεψη των Μάγων και την σφαγή των νηπίων στην Βηθλεέμ». Παρατηρεί στη συνέχεια ότι παραμένει ανεξήγητο «οποιαδήποτε και αν είναι η φυσική ερμηνεία του Ευαγγελικού χωρίου, που θέλουμε να παραδεχθούμε, η υπόδειξη από το άστρο της ταπεινής στέγης, κάτω από την οποία έτέχθη εν υποδειγματική συγκαταβάσει ο Κύριος».

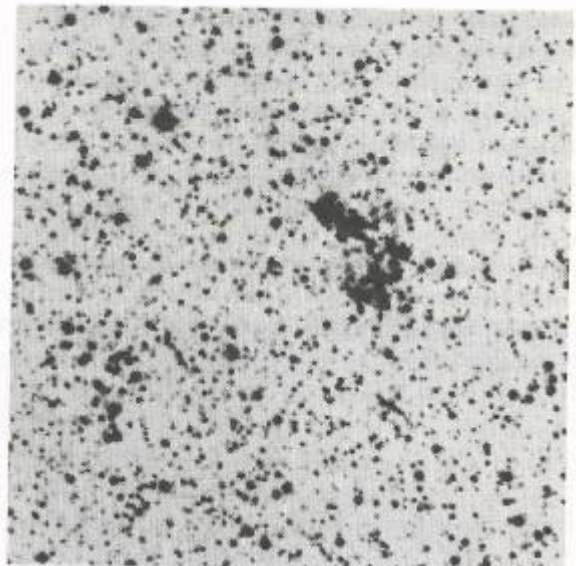
Την ερμηνεία του άστρου της Βηθλεέμ ως καινοφανούς αστέρος απέκλεισαν μερικοί ερευνητές μεταξύ των οποίων και ο Χένιχ (P. Hennig 1936), γιατί λέει ότι σε διάστημα διακοσίων και πλέον ετών δεν επισημανθήκαν τέτοιοι αστέρες, εκτός του αστέρος του Ίππαρχου (134 π.Χ.) και του νόβα του 107 μ.Χ. Σήμερα βέβαια έχουν βρεθεί περί τους 10 νόβα ή σουπερνόβα, όπως θα δούμε στη συνέχεια, ώστε να μη ισχύει ο ισχυρισμός αυτός του Χένιχ.

Δίνουμε κατωτέρω τις πρόσφατες φωτογραφίες των υπολειμμάτων των υπερκαινοφανών Τύχωνος 1572 (σχ. 21) και Κέπλερ 1604 (σχ. 22) που τις πήρε ο S. Van de Bergh με το τηλεσκόπιο του Palomar των 5 μέτρων.

Σχ. 21. Υπόλειμμα του υπερκαινοφανούς του Τύχωνος (1572).

Σχ. 22. Υπόλειμμα του υπερκαινοφανούς του Κέπλερ (1604).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Νεότερα αστρονομικά δεδομένα και συμπεράσματα

1. Χριστιανικό ημερολόγιο - χρονολόγιο του Διονυσίου

ΠΡΕΠΕΙ να λεχθούν μερικά σχετικά με το χρονολόγιο, πού εισάχθηκε από τον Διονύσιο τον μικρό (6ος αιώνας), στον όποιο ανατέθηκε να καθορίσει σαν νέα αρχή αρίθμησης των ετών, το έτος της Γέννησης του Ιησού Χριστού. Και ως αρχή του χρονολογίου - του Χριστιανικού ή Διονυσιακού όπως ονομάστηκε - όρισε το έτος 754 από κτίσεως Ρώμης, γιατί το έτος αυτό δέχθηκε ως έτος Γέννησης του Χριστού. Μάλιστα κατά το Διονύσιο, το έτος το 754 είναι το έτος της ενσάρκωσης (σύλληψης) του από την Θεοτόκο. Ονόμασε αυτό το έτος 1 μ.Χ. και το έτος 2 μ.Χ. σαν έτος γεννήσεως του Ιησού.

Ο καθορισμός όμως αυτός ήταν εσφαλμένος, γιατί ο Διονύσιος στηρίχθηκε στα χρονικά όρια της αυτοκρατορίας του Οκταβιανού και θεώρησε σαν 28ο έτος της βασιλείας του το έτος 754 από κτίσεως Ρώμης, το έτος Γεννήσεως του ' Ιησού, αντί του ορθού 750. Έτσι έβαλε στο Διονυσιακό ημερολόγιο ένα βασικό λάθος. ' Υπάρχει όμως και δεύτερο λάθος πού οφείλεται στην αρίθμηση των ετών. Γιατί το έτος της Γεννήσεως θα ήταν η αρχή του νέου χρονολογίου, επομένως αυτό έπρεπε να τεθεί ως έτος 0, ώστε με βάση αυτό να έχουμε έτη π.Χ. και μ.Χ. Αλλά ο Διονύσιος δεν ονόμασε 1 μ.Χ. εκείνο πού έπρεπε πραγματικά να είναι, δηλαδή το έτος μηδέν. Έτσι στην αρίθμηση όλων των π.Χ. χρονολογιών έχουμε λάθος ένα ολόκληρο έτοςⁱ.

Το έτος 44 π.Χ. με πρωτοβουλία του ' Ιουλίου Καίσαρα – μέσω του Νουμά - καθιερώθηκε σε όλη τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία το γνωστό έκτοτε Ιουλιανό ημερολόγιο. Η 1η Ιανουαρίου είχε ορισθεί ως αρχή του έτους από εκείνη την εποχή. Το σφάλμα του Διονυσίου είναι ότι μετέθεσε την αρχή των χρονολογιών κατά 4 έτη αργότερα, και αυτό εισήχθη επίσημα από τον Διονύσιο, αλλά παρέμεινε η αρίθμηση αυτήⁱⁱ.

2. Νεότερες απόψεις για τον αστέρα.

Και τώρα είναι καιρός να παρουσιασθούν όσα νεότερα στοιχεία έχουν προκύψει από την έρευνα του προβλήματος του άστρου της Βηθλεέμ, για να καταλήξουμε σε ένα συμπέρασμα σχετικά με όλο αυτό το ζήτημα.

Μια ακόμα εικόνα του πώς έχει το πρόβλημα τούτο τα τελευταία χρόνια δίνει ο David W.

ⁱ Για παράδειγμα το έτος 4 π.Χ. (δηλαδή το 750 από κτίσεως Ρώμης) είναι το -3 αν το αριθμήσουμε αλγεβρικά. Και αν είχε εισαχθεί το μηδενικό έτος, θα έπρεπε να ονομάζεται 3 π.Χ.

ⁱⁱ Όταν όμως γίνονται ειδικές έρευνες της περιόδου εκείνης δίδεται ιδιαίτερα προσοχή, ώστε να μη συμβούν σφάλματα κατά την εξέταση των επί μέρους προβλημάτων.

Hughes, (Χιούζ) του Τμήματος Φυσικής του Πανεπιστημίου του Sheffield (Αγγλ.) σε εκτενές άρθρο ενημέρωσης (review article), πού δημοσιεύθηκε σε διεθνές και αξιόλογο περιοδικό (The Star of Bethlehem, by D. Hughes, NATURE, vol. 264, Dec. 9, 1976). Ο συγγραφέας αναφέρει λεπτομερώς και με αυστηρώς επιστημονικά κριτήρια, τις πηγές, από τις οποίες παίρναμε τα στοιχεία - Παλαιά και Καινή Διαθήκη, Έκκλ. Ιστορία κ.λπ. Τι γνωρίζουμε για τους Μάγους και το έργο τους τα αναφερόμενα στο ημερολόγιο και άλλα σχετικά. Στη συνέχεια αναφέρει περιληπτικά, αλλά με πληρότητα, τις προτεινόμενες εξηγήσεις για το άστρο της Βηθλεέμ: Περίπτωση κομήτη, τριπλή σύνοδος Δια και Κρόνου το 7 π.Χ., η πιθανότητα του πλανήτη Αφροδίτη, η ερμηνεία ως νόβα ή σουπερνόβα. Σημειώνει ότι έχουμε εμφανίσεις τέτοιων αστέρων (ή κομητών χωρίς ουρά) το έτος 5 π.Χ. καθώς και το 4 π.Χ. " Εξετάζει ακόμη και την περίπτωση μήπως ήταν κάτι το υπερφυσικό, ακόμη το ενδεχόμενο του μύθου. Το τελευταίο αυτό το απορρίπτει έντονα. Μιλάει επίσης για την Χαλδαία ως χώρας προέλευσης των Μάγων και για την πιθανή πορεία πού ακολούθησαν και αναφέρει όλα τα σχετικά με το ζήτημα του άστρου αυτού.

Ο Χιούζ παραπέμπει σε ερευνητές και αναλύει τις εργασίες τους επάνω στο πρόβλημα τούτο- κάνει σύγκριση των συμπερασμάτων τους, ώστε, ο μελετητής του άρθρου να ενημερώνεται πλήρως και αντικειμενικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι δεν αναφέρει τίποτε σχετικό με τη θεωρία της «μεγάλης συγκέντρωσης» των επτά πλανητών του 6 π.Χ.».

Και ποια γνώμη εκφράζει ο συγγραφέας για το ζήτημα του άστρου της Βηθλεέμ; "Αν θα μπορούσε κανείς να ζητήσει μια αντιπροσωπευτική - μερική φυσικά - εικόνα από το άρθρο αυτό του Hughes, θα έδινε το εξής κείμενο του: «Οι σύνοδοι του 7 π.Χ. - οι τριπλές - προσείλκυσαν την προσοχή των Μάγων προς την Παλαιστίνη, ο κομήτης (τον ονομάζει και νόβα) του Μαρτίου του 5 π.Χ. τους έκαμε ν' αναχωρήσουν για το ταξίδι. Αυτοί θα έφτασαν ασφαλώς πριν τον θάνατο του ' Ηρώδη (ο οποίος συνέβη μεταξύ 12 Μαρτίου και 11 ' Απριλίου του 4 π.Χ.) και αφού διηγήθηκαν για την Γέννηση του Ιησού στη Βηθλεέμ, έφτασαν εκεί τον Απρίλιο του 4 π.Χ., όταν ο νόβα είχε αναφανεί. Πριν από το θάνατο του ο Ηρώδης διέταξε να σφάζουν όλα τα παιδιά της ηλικίας κάτω από δύο έτη» (σ. 516).

Και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο Χιούζ; Δέχεται ως πιθανή την τριπλή σύνοδο Κρόνου - Διός το 7 π.Χ. και αν αυτό είναι έτσι, τότε η Γέννηση του Ιησού έγινε τον ' Οκτώβριο του έτους αυτού. Γράφει (σ. 513) τα εξής: «Η αστρολογική ένδειξη της τριπλής συνόδου Κρόνου και Δια στους ' Ιχθύς είναι η περισσότερο πιθανή, αλλά και η άποψη των δύο κομητικής μορφής αντικειμένων του 5 π.Χ. και 4 π.Χ. δεν μπορεί ν' απορριφθεί». Και συνεχίζει: «Ούτε η μία ούτε η άλλη ερμηνεία μπορούν να δώσουν αφορμή να σκεφθούμε ότι ο αστέρας ήταν απλώς κάτι το μυθικό».

Το άρθρο τούτο του Χιούζ σχολιάσθηκε ποικιλότροπα από πολλούς (βλέπε: NATURE vol. 268, 11 August. 1977, p. 565-567). Απαντώντας στη συνέχεια ο Hughes δίνει πολλές

λεπτομερείς επεξηγήσεις, χωρίς όμως ουσιαστικά να μεταβάλλει τις θέσεις και απόψεις του πάνω στο ζήτημα αυτό.

3. Μια πρόσθετη άποψη

' Ο Χιούζ δίδασκε ' Αστρονομία και Φυσική στο Πανεπιστήμιο του Sheffield. Το 1979 δημοσίευσε δικό του έργο με τον τίτλο: *The Star of Bethlehem – An Astronomer's Confirmation*, N. York σελ. 218. Σ' αυτό συνοψίζει όλα τα προηγούμενα άρθρα του κατά τρόπο αναλυτικό, συστηματικό και παραστατικό, ώστε ο αναγνώστης να έχει μια πλήρη εικόνα του όλου θέματος. Ο καθηγητής W. H. McCrea (*Nature*, vol. 282, Dec. 1979) κάνει μάλλον ευμενή κριτική του βιβλίου, τονίζοντας ότι ο Hughes λύνει πολλές δυσκολίες που παρουσιάζονται στο όλο αυτό πρόβλημα και προτείνει να χρησιμοποιηθεί υπολογιστής για να δώσει πολλά στοιχεία που θα προωθήσουν το ζήτημα αυτό.

Στο έργο του αυτό ο Χιούζ δέχεται σαφώς, όπως και προηγουμένως, ότι πρόκειται περί πραγματικού άστρου το οποίο φάνηκε τον καιρό της Γέννησης του ' Ιησού. Και συμπερασματικά τονίζει τα εξής: (σ. 198). Έχουμε τρεις κατ' ουσία εξηγήσεις του άστρου της Βηθλεέμ.

1. Ήταν πραγματικά ένα φυσικό αντικείμενο που ερμηνεύεται με τους φυσικούς νόμους.

2. Ήταν ένα θαύμα, μια παρουσία του Θεού για δικό του ειδικό σκοπό.

3. Ήταν μια φραστική εικόνα, ένας τρόπος παράτολμος του ευαγγελιστή Ματθαίου με την εμφάνιση του άστρου να πείσει τους ' Εβραιοχριστιανούς αναγνώστες του, ότι ο ' Ιησούς ήταν ο αληθινός Μεσσίας.

«Είμαι πεπεισμένος, συνεχίζει ο Χιούζ, ότι η πρώτη από τις τρεις αυτές εξηγήσεις είναι η ακριβέστερη. Η δεύτερη είναι θεολογική και ασθενής, γιατί επικαλείται ένα θαύμα, ενώ δεν υπήρχε ανάγκη. Πραγματικά δεν μπορούμε να πούμε ότι ένα θαύμα δεν είναι δυνατόν να συμβεί, αλλά ότι δεν ήταν αναγκαίο, όταν είχαμε ακριβείς πληροφορίες για φυσικό φαινόμενο στο οποίο προσαρμόζονται όλες οι ειδήσεις που μας δίνουν οι πηγές των κειμένων. ' Η τρίτη εξήγηση δίνεται με όρους και περιγραφές παράτολμες και είναι απαράδεκτες... Πρόκειται για πραγματική αλήθεια. Ιδιαίτερος η απλότητα του άστρου, και όλα τα σχετικά περιστατικά δείχνουν ότι το γεγονός αυτό δεν ήταν κάτι που σχετίζεται με τη φαντασία».

Και τελικά ο Χιούζ εκφράζει τη γνώμη ότι πρόκειται για τη σύνοδο των πλανητών και ότι ο ' Ιησούς γεννήθηκε το εσπέρας της 15ης Σεπτεμβρίου του 7 π.Χ. Φυσικά ο Χιούζ αναφέρει ότι είχαμε σειρά από συνόδους των πλανητών Δία και Κρόνου και η σύμπτωση των συνόδων στους ' Ιχθύς συμφωνεί με πολλά άλλα σχετικά στοιχεία, ώστε να θεωρείται περισσότερο πιθανή (σ.200).

Ο συγγραφέας - αστρονόμος στηρίζεται στην περικοπή του Ευαγγελιστή Ματθαίου, ο οποίος μιλά για το άστρο που οδήγησε τους Μάγους στα ' Ιεροσόλυμα και τη Βηθλεέμ. ' Υπενθυμίζει όμως και την εκπλήρωση της προφητείας του Βαλαάμ (Αριθμ. κδ' 17) την οποία

αναφέραμε στην αρχή του βιβλίου αυτού (σελ. 11). Πάντως το όλο πνεύμα του ερευνητή είναι ότι οι μαρτυρίες που έχουμε μας οδηγούν προς την άποψη ότι με το γεγονός της γεννήσεως του Ιησού Χριστού κατά θεία οικονομία συνέπεσε με ένα αστρονομικό φαινόμενο, που έδωσε αφορμή στους Μάγους της Ανατολής να κάνουν το μεγάλο ταξίδι για να έλθουν στη Βηθλεέμ και να προσκυνήσουν τον τεχθέντα Βασιλέα, τον Σωτήρα της ανθρωπότητας.

Εξ άλλου ο David H. Clarke, που ασχολήθηκε πολύ με το ζήτημα αυτό, αναλύοντας το βιβλίο του Χιούζ (The Observatory, 1980 ρ. 82-83) επικρίνει την άποψη αυτή και εμμένει στην δική του θέση, την οποία θα ιδούμε στην επόμενη παράγραφο.

θεωρούμε επίσης σκόπιμο να παραθέσουμε και τη γνώμη του Γερμανού ατομικού φυσικού B. Philberth (Φίλμπερτ) ο οποίος στο βιβλίο του: «Χριστιανή προφητεία και πυρηνική ενέργεια, 11η έκδ. 1982» γράφει σχετικά τα εξής:

«Η Γέννηση του Χριστού, το μεγαλύτερο γεγονός του σημαντικότερου ιστορικού σημείου - το οποίο είναι σταθμός και για τους απίστευτους για να πληροφορηθούν τη στροφή της ιστορίας - έγινε πιθανότατα με ένα αστρονομικό φαινόμενο που σπανιότατα γίνεται στο διάστημα των αιώνων με τη «μεγάλη σύνοδο» του Δία και του Κρόνου. Για την τότε (βαβυλωνιακή) αστρολογία το γεγονός αυτό είχε μια εντελώς ιδιαίτερη σημασία: ' Η τριπλή συνάντηση του Δία και του Κρόνου μέσα στη θηλιά που σχημάτιζε ο Κρόνος και φαινόταν με γυμνό μάτι, σήμαινε μια ένωση (φαινόταν ως «ένας» αστέρας) - ο Ζευς - που είχε ιδιαίτερη σημασία για τους ' Ισραηλίτες και συγχρόνως ήταν ένα σημείο για τους Δυτικούς ο Κρόνος. Και το φαινόμενο αυτό γινόταν στον αστερισμό των Ιχθύων, που αντιπροσώπευε την Παλαιστίνη. Αυτό το γεγονός έκανε το βασιλέα των Βαβυλωνίων να στείλει τους αστρολόγους της αυλής του με τα δώρα: λίβανο, χρυσό και μύρο στα ' Ιεροσόλυμα. Αυτός ο αστερισμός μας βοηθάει να καταλάβουμε γιατί ο βασιλιάς Ηρώδης, «έταράχθη καί πάσα Ιεροσόλυμα μετ' αυτού» (Ματθ. β' 3).

Και συνεχίζει ο ατομικός φυσικός ερευνητής: «Κατά εκπληκτικό τρόπο αυτός ο αστέρας έδειξε αστρολογικά την ακριβή διεύθυνση της Βηθλεέμ, το μικρό τόπο της γεννήσεως του Χριστού. Αυτός ο τόπος βρίσκεται σε συμφωνία με την αναγγελία της Βηθλεέμ πόλεως στην οποία θα γεννιόταν ο Μεσσίας, όπως είχε προείπει ο προφήτης Μιχαίας». Εδώ ο ερευνητής Φίλμπερτ ευρίσκει την ευκαιρία να παρατήρηση ότι δεν μπορούμε να βγάλουμε άλλα συμπεράσματα από τις προφητείες και μάλιστα για το τέλος του κόσμου. Γι' αυτό τονίζει (σελ. 42) τα ακόλουθα:

«Θα ήταν εντελώς εσφαλμένο να βγάλουμε το συμπέρασμα ότι η αστρολογία μπορεί να μας οδήγησε σε ασφαλή γενικά συμπεράσματα. ' Εντελώς ανεξάρτητα του αν αντικειμενικά είχε δίκαιο ή άδικο, ή αστρολογία απολάμβανε τότε μεγάλης αναγνώρισης και ήταν επομένως υποκειμενικά μια αυθεντική δύναμη. Αυτή την εκπληκτική σύνδεση είχαμε με τον αστρονομικό αστερισμό δηλ. τη μεγάλη στροφή την οποία παρουσίασε η ιστορία της ανθρωπότητας με την έκτακτη γέννηση του ' Ιησού Χριστού, πράγμα το οποίο έκανε ο Θεός- επίσης με τη βοήθεια

εκείνων των «επιστημόνων», στους οποίους είχαν εκτίμηση οι άνθρωποι της εποχής εκείνης (στην εποχή προτού γίνει η αποκάλυψη της πραγματικής αληθείας), γνώρισαν την έλευση του Κυρίου. Κατά τον ίδιο τρόπο σήμερα οι φυσικοί επιστήμονες και οι αστρονόμοι για τους οποίους η αστρολογία είναι αγυρτεία, γίνεται γνωστή η παρουσία και η επενέργεια του ζώντος Θεού, ο οποίος καταδέχεται να συνομιλεί με τους ανθρώπους με τις τόσες πλάνες τους και τα σφάλματά τους»¹.

Ο Θεός πού είναι Κυβερνήτης όλου του κόσμου χρησιμοποιεί σε κάθε εποχή διάφορα μέσα και τρόπους καθώς και ανθρώπους για να γίνονται γνωστοί οι βουλές Του και τα έργα Του. Αυτή την διαπίστωση κάνει ο Φίλμπερτ προκειμένου περί του πιθανού αστρονομικού φαινομένου με το όποιο ο Θεός ανήγγειλε στους ευσεβείς Μάγους της Ανατολής το μεγάλο γεγονός της ανθρωπότητας, για να έλθουν να προσκυνήσουν τον τεχθέντα Βασιλέα. Αυτόν πού έγινε ο Σωτήρας όλου του κόσμου, όλης της ανθρωπότητας. Παίρνει όμως ο ευσεβής επιστήμονας την ορθή στάση απέναντι στους αστρολόγους και την αστρολογία. Μας λέει δηλαδή, ότι στους ανθρώπους της εποχής της έλευσης του Σωτήρος Χριστού ο Θεός χρησιμοποίησε την αστρολογία για να γνωρίσει στους ειδωλολάτρεις την ενανθρώπιση του Κυρίου. Σήμερα, η αστρολογία είναι μια απατηλή τέχνη, είναι μια αγυρτεία. Ο θεός όμως καταδέχεται και σήμερα να παρουσιάζεται με διαφόρους τρόπους μεταξύ των ανθρώπων, των επιστημόνων και σοφών και να τους μιλά, έστω και αν συχνά πολλοί από αυτούς, πλανώνται ανάμεσα σε διάφορες θεωρίες οι όποιες παίρνουν όχι το σωστό δρόμο πού οδηγεί στην αλήθεια.

Βλέπουμε λοιπόν ότι το ζήτημα της ερμηνείας του άστρου των Μάγων παρουσιάζεται μάλλον ως ένα ζήτημα πού εξακολουθεί να συζητείται. Επομένως παραμένει ως ένα πρόβλημα προς λύση. Γι' αυτό συνεχίζουν να το ερευνούν οι ειδικοί. Πάντως είναι βέβαιο ότι εμφανίστηκε ένα εξαιρετικό, τουλάχιστον για τους Μάγους άστρο, πού τους οδήγησε σε προσκύνηση του τεχθέντος βασιλέως. Μας το βεβαιώνει ο Χιούζ, αλλά το διαπιστώνει και το αποδεικνύει ακόμη περισσότερο το γεγονός ότι εξακολουθούν διάφοροι ειδικοί επιστήμονες να ερευνούν το πρόβλημα.

4. Σουπέρνόβα;

Έχουμε και νεότερη έρευνα πάνω σ' αυτό το ζήτημα, πού στηρίζεται σε πλούσιο υλικό ιστορικών δεδομένων. Οι D. Clarck (Κλάρκ) - του ' Εργαστηρίου Διαστημικών ' Ερευνών του University College, London και του F. Stephenson (Στέφενσον) - του ' Ινστιτούτου Σεληνιακών και Πλανητικών Επιστημών του University of Newcastle (Αγγλ.) - δημοσίευσαν (1977) μεγάλη μελέτη πάνω στα «Ιστορικά Σουπέρνόβα» (The Historical Supernovae), στην οποία δίνουν πίνακες των υπερκαινοφανών που παρατηρήθηκαν στους ιστορικούς χρόνους καθώς και άλλες συναφείς πληροφορίες και στοιχεία. Καί ακόμη εκτενές άρθρο των παρπάνω δύο επιστημόνων μαζί με τον J.

¹ B. Philberth: Christliche Prophetie und Niklear Energie, 11. Aufl. Stein am Rhein, 1982.

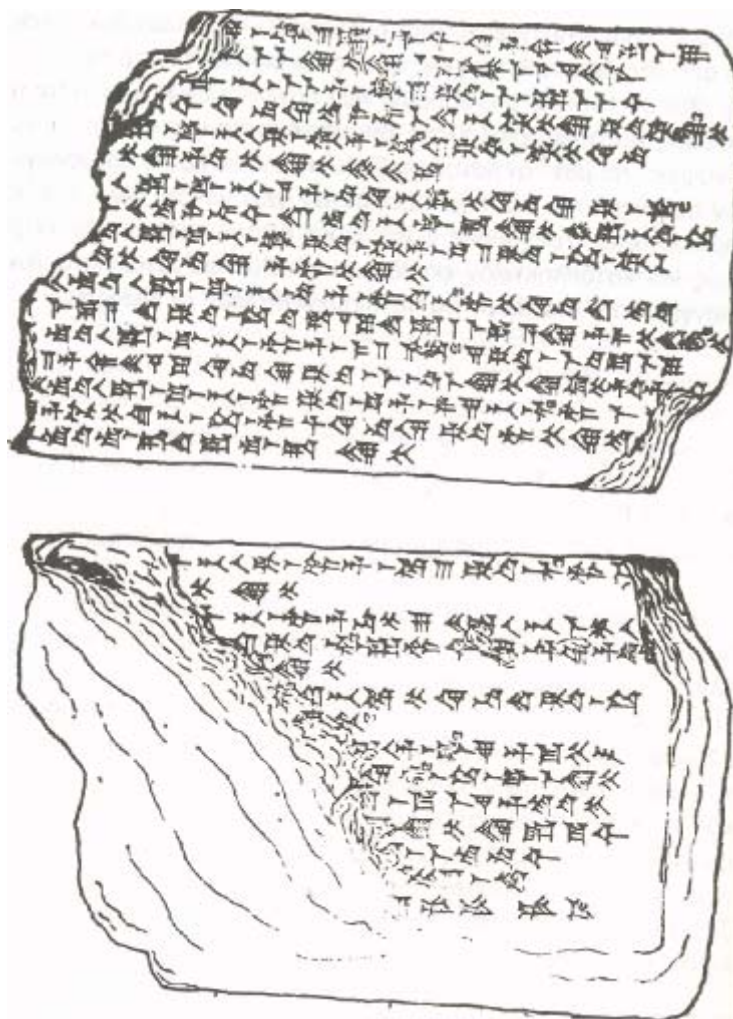
Parkinson (Πάρκινσον): «An Astronomical Re-Appraisal of the Star of Bethlehem – A Nova in 5 BC» (Μία αστρονομική επανεξέταση του αστερός της Βηθλεέμ - ένας νόβα του 5 π.Χ.) [Quarterly Journal of the R.A.S. - vol. 18, p. 443, 1977], πού δίνουν νέα δεδομένα σχετικά με το εξεταζόμενο πρόβλημα του άστρου των Μάγων. Αυτοί βασίζονται σε υλικό Χρονικών της Κίνας και της Κορέας.

Οι ερευνητές αυτοί διατυπώνουν τη γνώμη ότι «υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να δεχθούμε ότι η ενσάρκωση του Ιησού Χριστού συνέβη περί το 5 π.Χ.». Είναι βέβαιο ότι τα αστρονομικά εκείνα φαινόμενα - αντικείμενα του 5 π.Χ. (στον αστερισμό του Αιγόκερω) και του 4 π.Χ. (στον αστερισμό του Αετού), δεν ήταν κομήτες, αλλά αστέρια νόβα, και καταλήγουν οι ερευνητές στο ακόλουθο πολύ αξιοπρόσεκτο συμπέρασμα: Γράφουν (σ. 448) τα εξής: «Το άστρο της Βηθλεέμ έμοιαζε πολύ περισσότερο με ένα λαμπρό νόβα πού περιγράφεται από τους Κινέζους, ότι εμφανίστηκε την άνοιξη του 5 π.Χ. Η κορεατική αναγραφή (πιθανώς νόβα) μπορεί να είναι μία συμπληρωματική έκθεση του γεγονότος αυτού, ή μπορεί να είναι κάποιο ξεχωριστό γεγονός, πού παρουσιάστηκε στο ίδιο μέρος του ουρανού το 4 π.Χ. Κατά την εποχή αυτή στη Μέση Ανατολή μόνο θεαματικά γεγονότα μπορούσαν να προκαλέσουν ζωνρό ενδιαφέρον, ώστε να τα καταγράψουν, και κρίνουμε ότι ο αστέρας αυτός ανήκε σ' αυτή την κατηγορία. Με αυτό τον τρόπο έχουμε ένα από τα αρχικά περιστατικά «νέου αστερός» πού καταγράφηκε εκτός της "Απω ' Ανατολής. Πολλοί συγγραφείς προσπάθησαν να προσδιορίσουν την ημερομηνία της εμφάνισης του *άστρου*. Εφόσον όμως λείπουν πιο σύγχρονες πληροφορίες αυτής της περιόδου ένας εκ των υστέρων συνδυασμός μπορεί να φέρει σε επαφή την γέννηση με την εμφάνιση του άστρου, περισσότερο από την ύπαρξη μιας φυσικής συσχέτισης. Εάν υπάρχει ένας τέτοιος συνδυασμός, τότε η γέννηση έλαβε πιθανώς χωράν εντός του έτους ή την άνοιξη του 5 π.Χ.».

Οι Κλάρκ, Πάρκινσον και Στέφενσον κατά τη διερεύνηση του ζητήματος εξετάζουν και την περίπτωση της τριπλής συνόδου Κρόνου - Δία του 7 π.Χ. και την αποκλείουν τονίζοντας τα εξής (σ. 443): «Ένας λαμπρός νόβα πού φάνηκε την άνοιξη του 5 π.Χ., φαίνεται να είναι η περισσότερο πιθανή ερμηνεία του γεγονότος. ' Η υπόθεση του Κέπλερ περί της συνόδου Διός και Κρόνου, η οποία διαιωνίστηκε από μερικούς μεταγενέστερους ερευνητές, παίρνει τη χαριστική της βολή {quiets}».

Αυστηρή κριτική στην υπόθεση του νόβα των τριών παραπάνω ερευνητών άσκησαν οι: καθηγητής Ferrari D' Occhieppo (1978 σ. 517-520) και I. Elliot (1978, σ. 515-516), του Αστεροσκοπείου Dansink, Dublin (' Ιρλανδία), οι όποιοι γενικά δέχονται την πλανητική σύνοδο ως ερμηνεία του άστρου της Βηθλεέμ. Ο δεύτερος με αρκετή επιφύλαξη ενώ ο πρώτος αναπτύσσει και τις γνωστές θέσεις του ως προς την υπόδειξη του μέρους όπου ήταν το «παιδίον», δια της στάσεως των πλανητών Δία και Κρόνου στην κορυφή του κώνου του ζωδιακού φωτός, την 12 Νοεμβρίου του 7 π.Χ. Δεν παρουσιάζουν όμως κάποια ιδιαίτερη επιχειρηματολογία, ώστε να πείθεται κανείς ως προς την άποψη τους αυτή.

Υποστηρίχθηκε τελευταία (1978) από των J. και M. Seymour η άποψη - πού δίνει σαν μία μερική φυσικά εικόνα ο Hughes - ότι οι Μάγοι έλαβαν την πρώτη αφορμή από την τριπλή σύνοδο του 7 π.Χ., επιχείρησαν το ταξίδι από το γεγονός της αναλαμπής του νόβα το 5 π.Χ. και έφτασαν εκεί τον Απρίλιο του 4 π.Χ. όταν είχε αναφανεί ο νόβα. Και συμφωνούν εν συνεχεία με την άποψη των Κλάρκ, Πάρκινσον και Στέφενσον ότι «η γέννηση έλαβε χωρά πιθανώς εντός έτους ή την άνοιξη του 5 π.Χ.» - σχεδόν βέβαιο τον Ιανουάριο ή Φεβρουάριο». Απορρίπτουν όμως οι J. και M. Seymour την υπόθεση του Χιούζ ότι ο 'Ιησούς θα ήταν περίπου δύο ετών, όταν έφθασαν οι Μάγοι στη Βηθλεέμ.

. 23. Ο αστρικός κατάλογος της Σιππάρ (7/8 π.Χ.) πού σχετίζεται με την τριπλή σύνοδο.

Η προσπάθεια των J. και M. Seymour προφανώς είναι να συμβιβάσει τις δύο απόψεις προς τις όποιες συγκλίνει η επιστημονική, κατά το δυνατόν, έρευνα του προβλήματος του άστρου της Βηθλεέμ. Ο καθηγητής Στ. Πλακίδης είναι πολύ επιφυλακτικός ως προς την υπόθεση της συνόδου, παρατηρώντας σχετικά (σ. 27) ότι «και αν δεχθούμε ότι όντως η σύνοδος ¹ των πλανητών που

¹ Η σύνοδος αυτή είχε προαναγγελθεί. "Αρχιζε με τη φράση: «Ζευς και Κρόνος στους 'Ιχθύς». Οι υπολογισμοί και οι προρρήσεις δίνονταν σε ένα ημερολόγιο - αστρονομική εφημερίδα - πού βρέθηκε σε σφηνοειδή γραφή σε πλάκα της Σχολής Σιππάρ (Sefharvaim) στη Βαβυλώνα, πόλη γνωστή για τη σχολή της αστρολογίας (Hughes, σ. 516).

προξένησε στους Μάγους εξαιρετική εντύπωση είναι μία από τις περιωθεισες πηγές και ειδικά αυτή κατά το 7 μ.Χ. (σχ. 23) εντούτοις σε καμία των πηγών αυτών δεν αναγράφεται η σύνοδος αυτή σαν μεγάλης σπουδαιότητας φαινόμενο, ούτε συνυφαίνεται με βαρυσήμαντα γεγονότα στη βάση αστρολογικών προβλημάτων και συμπερασμάτων, άλλα απλώς σημειώνεται ως αξιοσημείωτο γεγονός, όχι όμως και καταπληκτικό φαινόμενο, όπως φαίνεται να το χαρακτήρισαν οι Μάγοι κατά τον Ευαγγελιστή Ματθαίο».

5. Και το συμπέρασμα;

Καιρός είναι να διατυπωθεί το τελικό συμπέρασμα σχετικά με το ζήτημα του Άστρου της Βηθλεέμ.

Πρέπει καταρχάς να σημειωθεί και να υπογραμμισθεί ιδιαίτερα και το έξης ουσιώδες. Οποιαδήποτε από τις δύο βασικές προτεινόμενες απόψεις - γιατί στις εξηγήσεις αυτές συγκλίνουν οι έρευνες - είναι η ορθή, ή σχετικώς παραδεκτή, δεν μπορούν αυτές να πουν τίποτε το θετικό ως προς την υπόδειξη υπό του αστέρος του τόπου «ου ην το παιδίον». Με άλλα, λόγια καμία από τις θεωρίες περί του Άστρου της Βηθλεέμ δεν μπορεί να εξήγηση πέρα ως πέρα το γεγονός της Γέννησης και ιδιαίτερα να πει κάτι το ουσιαστικό για τον τρόπο, με τον οποίο οι Μάγοι βρήκαν τον τόπο, όπου βρισκόταν ο 'Ιησούς. Παραμένει ανεξήγητο επιστημονικά γεγονός, με βάση τις πληροφορίες, πού μας δίνουν οι Ευαγγελιστές.

Πολλές μακροχρόνιες και συστηματικές προσπάθειες διαφόρων ερευνητών πού καταβλήθηκαν μέχρι τώρα δεν κατέληξαν σε θετικά και αδιαμφισβήτητα συμπεράσματα. Και μάλλον μπορεί να λεχθεί, ότι και οι προσπάθειες των τελευταίων ετών οδηγούν προς το συμπέρασμα ή υποδεικνύουν, ότι το ερώτημα και το πρόβλημα του άστρου της Βηθλεέμ δεν βρήκε ακόμη τη λύση του.

Παρ' όλες τις προσπάθειες όμως παραμένει το ερώτημα πού τίθεται εκατοντάδες χρόνια τώρα - Ιδιαίτερα κατά την περίοδο των Χριστουγέννων: *Τι ήταν το Άστρο της Βηθλεέμ; Τι απάντηση δίδει η Επιστήμη;*

Ο συγγραφέας αυτού του βιβλίου ήταν υποχρεωμένος να παρουσιάση με κάθε αντικειμενικότητα και βάσει στοιχείων αστρονομικών και ιστορικών, πώς έχει το θέμα και ποιες απόψεις έχουν υποστηρίξει εκείνοι, πού ερεύνησαν το πρόβλημα στηριζόμενοι σε επιστημονικά δεδομένα. Και ακόμη να εκθέσει τα συμπεράσματα, βέβαια ή πιθανά και συζητήσιμα, στα όποια κατέληξε η έρευνα. Δεν μπορεί να πει κάτι περισσότερο εφόσον δεν υπάρχουν δεδομένα παρατηρήσεων ή άλλες αυθεντικές ιστορικές μαρτυρίες και πληροφορίες. *Μέχρι του σημείου, πού μπορεί να στηριχθεί σε αστρονομικά δεδομένα, ίσως θα εξέφραζε τη γνώμη, ότι βλέπει κάπως περισσότερο άνετη και λογική την άποψη του νόβα ή σουπερνόβα αστέρος. Δεν παύει όμως να δέχεται ότι το όλο πρόβλημα παραμένει ανοικτό.*

' Η έρευνα ασφαλώς συνεχίζεται και δεν αποκλείεται καθόλου να παρουσιάσει αργά ή γρήγορα νέα στοιχεία που θα οδηγήσουν στη λύση του προβλήματος. Θα δείξει το μέλλον.

Θα θέλαμε να τελειώσουμε με τις απόψεις δύο διακεκριμένων και διεθνώς γνωστών αστρονόμων και ερευνητών. Των καθηγητών Στ. Πλακίδου και Ε. Lindsay (Λίντσαϊ).

Ο Στ. Πλακίδης τελειώνει (σ. 28) την ερευνά του για το Άστρο της Βηθλεέμ με τις ακόλουθες σκέψεις:

«Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι οποιαδήποτε φυσική ερμηνεία είναι αδύνατο να επαληθεύει απ' άκρο σ' άκρο το θαυμαστό ιστορικό του ευαγγελιστή Ματθαίου, οποιαδήποτε όμως ερμηνεία και αν δεχθούμε, βασιζόμενη στα παραπάνω αστρονομικά δεδομένα, δεν επιτρέπεται καμία αμφιβολία για το ότι όντως συνέβη εξαιρετικό αστρονομικό φαινόμενο κατά την Γέννηση, όπως και κατά την Σταύρωση του Χριστού. Η εξιστόρηση του γεγονότος αυτού δεν είναι απλή ποιητική επινόηση ή μυθική πλοκή, που έχει σα μόνο σκοπό την παρουσίαση των συνθηκών της ενανθρώπισης του Σωτήρα, αλλά αναμφισβήτητη ιστορική αφήγηση της πραγματικότητας, την οποία κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί αυθαίρετα και χωρίς να έχει την ικανότητα της απόδειξης του αντιθέτου στη βάση επιχειρημάτων απτών και ακλόνητων».

Και ο καθηγητής Η. Λίντσαϊ διευθυντής του Αστεροσκοπείου του Armagh (Belfast) συμπληρώνοντας ομιλία του διευθυντή του Πλανηταρίου Δρ, Τ. Rackham με θέμα: «Το Αστέρι της Βηθλεέμ», είπε τα εξής: «Στην ιστορία της Βίβλου δεν υπάρχει τίποτε που να συγκρούεται με την Αστρονομία και η πλειονότητα των επιστημόνων πιστεύουν - στο σημείο αυτό ύψωσε τη φωνή του που έδειχνε την ακλόνητη πίστη του - ότι ο Χριστός γεννήθηκε στη Βηθλεέμ και ότι η παρουσία του υποδείχθηκε στους Μάγους με ένα είδος άστρου. Δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι για τη φυσική εξήγηση του αστεριού της Βηθλεέμ. Μπορούμε να είμαστε βέβαιοι για τη σημασία του. Κοντά δύο χιλιάδες χρόνια τώρα ένας νέος αστέρας συνεχίζει να καταυγάζει τους ουρανούς, ένα νέο φως σκεπάζει τον κόσμο, ένα νέο άγγελμα ήρθε στο ανθρώπινο γένος. Το άγγελμα είναι, ότι το πρώτον και ουσιώδες χριστιανικό καθήκον είναι η αγάπη, αγάπη του Θεού, ο οποίος πρώτος μας αγάπησε, αγάπη προς τους συνανθρώπους μας για την αγάπη του Θεού. ' Εάν δεν κάνουμε πράξη το άγγελμα αυτό, δεν είδαμε τον αστέρα της Βηθλεέμ»¹.

Είναι πραγματικά βαρυσήμαντα τα όσα λένε οι διακεκριμένοι αστρονόμοι και καθηγητές Στ. Πλακίδης και Ε. Λίντσαϊ και μόνον σύντομα σχόλια θα μπορούσαν να προστεθούν σ' αυτά.

' Η Γέννηση του ' Ιησού Χριστού αποτελεί αληθινό και αναμφισβήτητο γεγονός το οποίο άλλαξε ριζικά την πορεία της ' Ιστορίας, είτε αναγνωρίζουμε τον αναφανέντα νέο αναμορφωτή της ανθρωπότητας σα Θεό, είτε αρνούμαστε τη θεία προέλευση Του. Πάντως ο νέος Μεσσίας έγινε βασικός και ανεπανάληπτος σταθμός στην πορεία της ανθρωπότητας.

Η έλευση Του στη γη μας είναι ένα πρωτοφανές ιστορικό γεγονός το οποίο δεν μπορούν ν'

¹ Βλέπε: Η Επιστήμη ομιλεί... "Εκδ. 4η, «Ζωής», 1979, σ. 64.

αμφισβητήσουν - και έγιναν πολλές τέτοιες προσπάθειες δια μέσου των αιώνων - ούτε οι αρνητές της θείας Του καταγωγής. Τον ερχομό Του στον πλανήτη μας επεσήμανε ο ουρανός με κάποιο έκτακτο αστρονομικό φαινόμενο, το οποίο όμως δεν μπορούμε μέχρι σήμερα να εξηγήσουμε πλήρως με καθαρώς ορθολογιστικά κριτήρια, τα όποια επιζητεί ο ανθρώπινος λόγος.

Αλλά ο ανθρώπινος λόγος σταματά εκεί πού τον πρώτο λόγο έχει η πίστη. Γιατί η πίστη είναι το αποφασιστικότερο τόλμημα του ανθρώπου μπροστά στο ανθρώπινα απροσπέλαστο. Αυτή τη στιγμή ο άνθρωπος αισθάνεται βαθειά ταπεινωμένος μπροστά στο θείο μυστήριο. Στο θαύμα. Και υποτάσσεται σ' αυτό.

Επίλογος

Το ορόσημο τέθηκε τότε και η ανθρώπινη ιστορική πορεία ξεκίνησε ξανά για τον μεγάλο της προορισμό. Στην πορεία αυτή υπάρχει ένα βαθύ νόημα, από το οποίο παίρνει πνοή και ζωή ο πολιτισμός και ο δημιουργός του, ο άνθρωπος. Ο κάθε άνθρωπος, ανεξάρτητα από ηλικία, βαθμό προόδου, χρώματος και φυλής, γράφει ένα μέρος της ιστορίας και αφήνει ανεξίτηλα τα ίχνη της διάβασης του.

Κατά τη νύχτα της Γεννήσεως του Ιησού Χρίστου συνέβη έκτακτο αστρονομικό φαινόμενο. Κάτι το σπουδαίο και εξαιρετικό, πού η επιστήμη δεν μπορεί, όπως φαίνεται, να το εξέταση, και να το διαλευκάνει περισσότερο. Οι Μάγοι, ανήκοντες στην τάξη των σοφών και διανοουμένων της εποχής εκείνης είδαν το φωτεινό αστέρα, αναζητούσαν όμως εσωτερικά το φως και την αλήθεια, και ως εκπρόσωποι του εθνικού κόσμου, έπειτα από μακρινή πορεία ήρθαν στη Βηθλεέμ και προσκύνησαν τον τεχθέντα βασιλέα.

Τη νύχτα της Γεννήσεως άλλοι άνθρωποι, οι απλοϊκοί ποιμένες, πού φύλαγαν τα πρόβατα τους, πήραν το ίδιο άγγελμα από τον ουρανό και έσπευσαν στο σπήλαιο να προσκυνήσουν «το βρέφος κείμενον εν τη φάτνη». Αυτοί σαν εκπρόσωποι του 'Ιουδαϊκού κόσμου, του οποίου η πνευματική ηγεσία αγνοούσε τα συμβαίνοντα κοσμοϊστορικά όντως γεγονότα.

'Η επιστήμη, όπως είδαμε, αδυνατεί να χύση κάποιο περισσότερο φως στο ζήτημα του φανέντος αστέρος. 'Αλλά αυτό δεν έχει τόσο μεγάλη σπουδαιότητα και σημασία, όση έχει εκείνο το μεγάλο και ανεπανάληπτο γεγονός, πού συνέβη την άγια εκείνη νύχτα στη Βηθλεέμ.

'Η γέννηση του 'Ιησού Χρίστου, αποτελεί το μεγάλο και ανεξιχνίαστο υπερφυσικό γεγονός, το ασύγκριτο θαύμα, πού μόνο με την πίστη μπορεί κανείς κάπως να το προσέγγιση. Ένας νέος κόσμος γεννάται, ή ακριβέστερα αναδημιουργείται και αναγεννάται. Και μία νέα περίοδος της ανθρωπότητας αρχίζει, για να συνεχιστεί δια μέσου των αιώνων και των χιλιετιών.